

**ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΔΗΜΟΚΡΑΤΙΑ  
ΥΠΟΥΡΓΕΙΟ ΔΙΚΑΙΟΣΥΝΗΣ**

**ΔΙΑΡΚΗΣ ΕΠΙΣΤΗΜΟΝΙΚΗ ΕΠΙΤΡΟΠΗ με αντικείμενο την εξέταση των επιπτώσεων στο δικαστικό σύστημα της εισαγωγής της τεχνητής νοημοσύνης (artificial intelligence).**

**Πρακτικά της τηλεσυνεδρίασης της 19ης Φεβρουαρίου 2026**

Σήμερα, 19 Φεβρουαρίου 2026, ημέρα Πέμπτη και ώρα 16:30 συνήλθε σε τηλεσυνεδρίαση, η Διαρκής Επιστημονική Επιτροπή με αντικείμενο την εξέταση των επιπτώσεων στο δικαστικό σύστημα, της εισαγωγής της τεχνητής νοημοσύνης (Artificial Intelligence), η οποία συστάθηκε και συγκροτήθηκε με τις υπ' αριθμ. 8056/5-2-2019 (ΦΕΚ τ. Β', 431/14.2.2019), 22522/18.3.2019 (ΦΕΚ τ. Β', 1040/28.3.2019), 11328οικ./9.3.2021 απόφασης του Υπουργού Δικαιοσύνης, Δ.Α.Δ. (ΦΕΚ τ. Β', 1112/22.3.2021), 56354 οικ./28.11.2023 (ΦΕΚ Β7065/15.12.2023), 39820/4.7.2025 (ΦΕΚ Β3648/11.7.2025) και 72530/14.11.2025 (ΦΕΚ Β6688/11.12.2025) αποφάσεις του Υπουργού Δικαιοσύνης.

Στη συνεδρίαση παρέστησαν τα εξής μέλη της Επιτροπής:

1. Κωνσταντίνος Κουσούλης, Αντιπρόεδρος του Συμβουλίου της Επικρατείας ε.τ. (Πρόεδρος Επιτροπής)
2. Παναγιώτης Λυμπερόπουλος, Αντιπρόεδρος Αρείου Πάγου (τακτικό μέλος)
3. Αγγελική Παπαπαναγιώτου-Λέζα, Επίτροπος Επικρατείας των Τακτικών Διοικητικών Δικαστηρίων (τακτικό μέλος)
4. Χρίστος Παπανικολάου, Σύμβουλος Επικρατείας (τακτικό μέλος)
5. Ιωάννης Ανδρουτσόπουλος, Καθηγητής του Τμήματος Πληροφορικής της Σχολής Επιστημών και Τεχνολογίας της Πληροφορίας του Οικονομικού Πανεπιστημίου Αθηνών (τακτικό μέλος)
6. Βασίλειος Βασσάλος, Καθηγητής Α' Βαθμίδας του Τμήματος Πληροφορικής της Σχολής Επιστημών και Τεχνολογίας της Πληροφορίας του Οικονομικού Πανεπιστημίου Αθηνών (αναπληρωματικό μέλος)
7. Χάιδω Ευαγγελίου, Πάρεδρος του Συμβουλίου της Επικρατείας (αναπληρωματικό μέλος)
8. Νικόλαος Νικολάκης, Πάρεδρος του Συμβουλίου της Επικρατείας (τακτικό μέλος)
9. Ιωάννης Βάγιας, Πάρεδρος του Ελεγκτικού Συνεδρίου (τακτικό μέλος)
10. Σωτήριος Τσουβαλάς του Γεωργίου, Εφέτης Αθηνών, μέλος της Ειδικής Νομικής Υπηρεσίας του Υπουργείου Δικαιοσύνης (τακτικό μέλος)
11. Γεώργιος Γιαννόπουλος, Καθηγητής στη Νομική Σχολή του ΕΚΠΑ, Διευθυντής του Εργαστηρίου Νομικής Πληροφορικής και Τεχνητής Νοημοσύνης, δικηγόρος, ως παρατηρητής κατόπιν του από 3.1.2025 εγγράφου του Προέδρου του Δικηγορικού Συλλόγου Αθηνών
12. Ευστάθιος Μίχος, Δικηγόρος Αθηνών (τακτικό μέλος)
13. Γρηγόριος Τσόλιας, Δικηγόρος Αθηνών (τακτικό μέλος)
14. Βασιλική Αθανάσογλου, δικηγόρος (τακτικό μέλος)
15. Βασιλική Βρετού, δικηγόρος (τακτικό μέλος)
16. Κωνσταντίνος Αναγνωστόπουλος, δικηγόρος (τακτικό μέλος)

17. Αικατερίνη Κωνσταντίνου, Δικηγόρος (αναπληρωματικό μέλος)
18. Αντωνία Νικολοπούλου, δικηγόρος, ως παρατηρητής κατόπιν του από 3.1.2025 εγγράφου του Προέδρου του Δικηγορικού Συλλόγου Αθηνών
19. Μαρία Τούλα, Προϊσταμένη της Διεύθυνσης Έργων Τεχνολογιών, Πληροφορικής και Επικοινωνίας του Υπουργείου Δικαιοσύνης (τακτικό μέλος)
20. Κωνσταντίνα Γκιώκα, δικαστική υπάλληλος του Συμβουλίου Επικρατείας (τακτικό μέλος)
21. Ηλίας Λυμπερόπουλος, δικαστικός υπάλληλος του Πρωτοδικείου Αθηνών (τακτικό μέλος)
22. Γεώργιος Καρβέλης, συνεργάτης του Υπουργού Δικαιοσύνης (τακτικό μέλος)
23. Σάββας Τεγόπουλος, συνεργάτης του Υπουργού Δικαιοσύνης (αναπληρωματικό μέλος).

Παρέστη επίσης η γραμματέας της Επιτροπής Τεούτα Παππά, υπάλληλος του Υπουργείου Δικαιοσύνης.

Θέμα της ημερήσιας διάταξης είναι η συζήτηση επί των κατωτέρω ερωτημάτων:

Α) Ερωτήματα Υπουργείου Δικαιοσύνης:

- 1) Είναι σύμφωνη με τον Κανονισμό για την ΤΝ η μετάφραση, με χρήση ΤΝ, εγγράφων της ποινικής διαδικασίας, τα οποία απευθύνονται σε αλλοδαπούς; Απαιτείται βεβαίωση από πιστοποιημένο μεταφραστή;
- 2) Είναι σύμφωνη με τον Κανονισμό για την ΤΝ η αυτοματοποιημένη αποηχογράφηση των μαρτυρικών καταθέσεων στην πολιτική διαδικασία, προκειμένου να λαμβάνουν απλό αντίγραφο οι δικηγόροι εντός 24 ωρών από την συζήτηση προς διευκόλυνσή τους για τη σύνταξη προσθήκης-αντίκρουσης;

Β) Ερώτημα Ελεγκτικού Συνεδρίου: Στο πλαίσιο του έργου «Ανάπτυξη Ολοκληρωμένου Πληροφοριακού Συστήματος (ΟΠΣ) για τον εκσυγχρονισμό της λειτουργίας του Ελεγκτικού Συνεδρίου» βρίσκεται σε εξέλιξη η ανάπτυξη ενός Εικονικού Βοηθού Δικαστή (ΕΒΔ) και συγκεκριμένα ενός συστήματος ΤΝ που θα παρέχει μια διεπαφή φυσικής γλώσσας προς τους χρήστες του, με βασικό σκοπό την υποστήριξή τους α) στην κατηγοριοποίηση εκκρεμών δικαστικών υποθέσεων με σκοπό την καλύτερη διαχείριση και τη δρομολόγησή τους σε κατάλληλη διαδικασία εκδίκασης, β) στην απάντηση νομικών ερωτημάτων στο πλαίσιο ελεύθερου διαλόγου και γ) στη σύνταξη προσχεδίου δικαστικής απόφασης, πράξης, γνώμης ή έκθεσης ελέγχου. Οι λειτουργίες αυτές θα υλοποιούνται ως προκαθορισμένες ροές εργασίας, με σαφή βήματα και ελέγχους εγκυρότητας από τους χρήστες του συστήματος οι οποίοι θα έχουν προς τούτο σχετικό ρόλο. Οι κατηγοριοποιήσεις και τα προσχέδια που θα προτείνει το σύστημα του ΕΒΔ θα ελέγχονται, τροποποιούνται, συμπληρώνονται και εγκρίνονται αποκλειστικά από τον χρήστη-δικαστικό λειτουργό, ενώ σε καμία περίπτωση δεν θα λαμβάνονται αυτοματοποιημένες αποφάσεις ούτε θα δημιουργούνται προφίλ φυσικών προσώπων. Επιπλέον η εγκατάσταση και λειτουργία του συγκεκριμένου συστήματος θα πραγματοποιείται εντός της ειδικά

διατιθέμενης για τον σκοπό αυτό υποδομής δημόσιου φορέα, η δε επεξεργασία των ερωτημάτων από τον ΕΒΔ θα πραγματοποιείται αποκλειστικά σε υπολογιστικές υποδομές ιδιωτικού νέφους που χρησιμοποιεί και διαχειρίζεται η ΓΓΠΣ του Υπουργείου Ψηφιακής Διακυβέρνησης (Microsoft Azure). Περαιτέρω, όλα τα προς επεξεργασία δεδομένα θα αντλούνται από τη βάση νομολογίας και τα έγγραφα του ψηφιακού φακέλου εκάστης δικαστικής υπόθεσης που τηρούνται στο ΟΠΣ του Ελεγκτικού Συνεδρίου. Επίσης τα δεδομένα θα τυγχάνουν επεξεργασίας με κρυπτογράφηση, ελεγχόμενη πρόσβαση και χωρίς διασυνοριακή διαβίβαση εκτός ΕΕ, ενώ θα χρησιμοποιούνται μόνο τα απολύτως αναγκαία για την εξαγωγή του αποτελέσματος δεδομένα (ελαχιστοποίηση) και αποκλειστικά για τον σκοπό της υποστήριξης των χρηστών (περιορισμός σκοπού).

Είναι συμβατό με την ευρωπαϊκή, διεθνή και εθνική νομοθεσία και, ιδίως, επί του βαθμού επικινδυνότητας, το υπό ανάπτυξη σύστημα ΕΒΔ στο ΟΠΣ του Ελεγκτικού Συνεδρίου;

Πριν από την οριστική παραλαβή του έργου, απαιτείται ή ενδείκνυται να ζητηθούν οι απόψεις άλλων εθνικών ή ευρωπαϊκών αρχών/οργάνων (για παράδειγμα, της Εθνικής Επιτροπής Βιοηθικής και Τεχνοηθικής, της Εθνικής Αρχής Κυβερνοασφάλειας, της Αρχής Προστασίας Δεδομένων Προσωπικού Χαρακτήρα, της Ευρωπαϊκής Επιτροπής κ.λπ.);

Στην αρχή έλαβε τον λόγο ο **Πρόεδρος Κ. Κουσουύλης**, ο οποίος ευχαρίστησε τους παρισταμένους για την παρουσία τους.

Επισήμανε ότι μας έχουν τεθεί από καιρό κάποια ερωτήματα, δύο από το Υπουργείο Δικαιοσύνης και ένα από το Ελεγκτικό Συνέδριο. Καθυστερήσαμε να επιληφθούμε γιατί οι εισηγητές ο κύριος Λυμπερόπουλος, ο κύριος Νικολάκης, η κυρία Κυριακίδη και εγώ προσπαθήσαμε να έρθουμε σε επαφή με κάποιους από άλλες χώρες που ήδη έχουν σε λειτουργία παρόμοιες εφαρμογές για να αντλήσουμε κάποιες πληροφορίες.

Κατέστη δυνατόν να έχουμε επικοινωνία μέσω e-mail με Γερμανό Εισαγγελέα, ο οποίος είναι αρμόδιος για το σύστημα μετάφρασης στη Βάδη-Βιτεβέργη και επίσης με ένα στέλεχος του Τμήματος Καινοτομίας της Σουηδικής Δικαιοσύνης, όπου και εκεί έχουν ένα σύστημα μετάφρασης και προχωράνε και σε σύστημα διερμηνείας. Οι βασικές πληροφορίες περλαμβάνονται σε ενημερωτικό που σας στείλαμε, σήμερα σας στείλαμε, για να υπάρχει μία εικόνα, την καταγραφή που έχει κάνει η CEPEJ για διάφορες εφαρμογές τεχνητής νοημοσύνης, κάποιες είναι ψηφιακές απλώς. Εκεί περιλαμβάνονται και εφαρμογές που έχουν αναπτυχθεί σε χώρες εκτός ΕΕ, σε άλλες ηπείρους, αλλά κατά κύριο λόγο πρόκειται για εφαρμογές ΤΝ που έχουν αναπτυχθεί σε ευρωπαϊκές χώρες. Πρόκειται για λίστα που ενημερώνεται διαρκώς, γιατί στον υπόλοιπο κόσμο τα πράγματα έχουν προχωρήσει ή προχωράνε αρκετά γρήγορα. Δηλαδή, εμείς είμαστε μάλλον από τους τελευταίους σε ό,τι αφορά τον τομέα αυτό.

Το εισηγητικό σημείωμα που απεστάλη στα μέλη είχε ως εξής:

## “ΠΡΩΤΗ ΠΡΟΣΕΓΓΙΣΗ

### I. ΕΥΡΟΣ ΑΡΜΟΔΙΟΤΗΤΩΝ ΤΗΣ ΕΠΙΤΡΟΠΗΣ

Η Διαρκής Επιστημονική Επιτροπή με αντικείμενο την εξέταση των επιπτώσεων στο δικαστικό σύστημα της εισαγωγής της τεχνητής νοημοσύνης, σύμφωνα με την απόφαση για τη συγκρότησή της, είναι, ενδεικτικά, αρμόδια να υποβάλλει προτάσεις στον Υπουργό Δικαιοσύνης για εκσυγχρονισμό του νομοθετικού πλαισίου που θα λαμβάνει υπόψη τις νέες τεχνολογικές εξελίξεις και θα δημιουργεί διατάξεις προστασίας των δικαιωμάτων των εμπλεκομένων.

Με βάση τα ανωτέρω, αλλά και εν όψει της συγκροτήσεως της Επιτροπής από δικαστικούς και εισαγγελικούς λειτουργούς, πανεπιστημιακούς τμημάτων πληροφορικής, δικηγόρους και υπαλλήλους τμημάτων πληροφορικής, η Επιτροπή δεν είναι αρμόδια να γνωμοδοτεί επί νομικών ζητημάτων που αφορούν την εισαγωγή εφαρμογών τεχνητής νοημοσύνης στο δικαστικό σύστημα.

Η Επιτροπή δύναται, σε κάθε περίπτωση, να δίνει γενικές κατευθύνσεις προς υποβοήθηση του Υπουργείου Δικαιοσύνης και των δικαστικών και εισαγγελικών υπηρεσιών (παράδειγμα, οι κατευθυντήριες οδηγίες για την ανωνυμοποίηση) και να διατυπώνει συμβουλευτικές απόψεις επί υποβαλλομένων ερωτημάτων, οι οποίες όμως δεν έχουν δεσμευτικότητα.

### II. ΕΠΙ ΤΩΝ ΥΠΟΒΛΗΘΕΝΤΩΝ ΕΡΩΤΗΜΑΤΩΝ

#### 1) Κανονισμός ΤΝ

Η πλήρης έναρξη εφαρμογής του τοποθετείται στις 2 Αυγούστου 2026. Παρά το γεγονός ότι δεν εμπίπτουν στο πεδίο εφαρμογής του συστήματος ΤΝ που τίθενται σε παραγωγική λειτουργία πριν από την ως άνω ημερομηνία ενδείκνυται να ληφθούν υπόψη οι προβλέψεις του.

Πρέπει να σημειωθεί ότι, σύμφωνα με τη ιστοσελίδα της CEPEJ, έχουν αναπτυχθεί σε χώρες της ΕΕ πολλές εφαρμογές ΤΝ στα δικαστικά συστήματα σε διάφορους τομείς, όπως, 1) αναζήτηση εγγράφων, 2) πρόβλεψη έκβασης δίκης, 3) υποστήριξη για την έκδοση απόφασης, 4) ανωνυμοποίηση και ψευδωνυμοποίηση, 5) αυτοματοποίηση διαλογής, ανάθεσης και ροής εργασιών, 6) ηχογράφηση, αποηχογράφηση και μετάφραση, 7) υπηρεσίες πληροφόρησης και υποστήριξης)

βλ.

<https://public.tableau.com/app/profile/cepej/viz/ResourceCentreCyberjusticeandAI/AITOOOLSINITIATIVESREPORT?publish=yes>

Ειδικά για την Ελλάδα, η εισαγωγή συγκεκριμένων εφαρμογών ΤΝ από φορείς του δημόσιου τομέα, επομένως και από το δικαστικό σύστημα, όταν προωθείται από το Υπουργείο Δικαιοσύνης, προϋποθέτει θέσπιση ειδικής διάταξης που την επιτρέπει, σύμφωνα με το άρθρο 4 του ν. 4961/2022:

«1. Οι φορείς του δημόσιου τομέα κατά την έννοια της περ. α' της παρ. 1 του άρθρου 14 του ν. 4270/2014 (Α' 143) δύνανται, κατά την άσκηση των αρμοδιοτήτων τους, να χρησιμοποιούν συστήματα τεχνητής νοημοσύνης για τη διαδικασία λήψης ή την υποστήριξη της διαδικασίας λήψης μιας απόφασης ή την έκδοση πράξης, οι οποίες επηρεάζουν τα δικαιώματα ενός φυσικού ή νομικού προσώπου, μόνον εφόσον η χρήση αυτή προβλέπεται ρητά σε ειδική διάταξη νόμου που περιλαμβάνει κατάλληλες εγγυήσεις για την προστασία των δικαιωμάτων αυτών.

2. Από το πεδίο εφαρμογής του παρόντος κεφαλαίου εξαιρούνται τα Υπουργεία Εθνικής Άμυνας και Προστασίας του Πολίτη, οι εποπτευόμενοι φορείς αυτών, καθώς και η Εθνική Υπηρεσία Πληροφοριών (Ε.Υ.Π.)».

2) Πρέπει να προσδιορισθεί, και για τα τρία ερωτήματα, αν πραγματικά πρόκειται για συστήματα ΤΝ κατά την έννοια του Κανονισμού, ή αν πρόκειται κατ' ουσίαν για αλγορίθμους.

Επισημαίνεται, συναφώς, ότι η Επιτροπή δεν είναι σε γνώση των τεχνικών χαρακτηριστικών και παραμέτρων των συστημάτων, στα οποία αναφέρονται τα ερωτήματα.

Δεν είναι γνωστό σε ποια φάση ανάπτυξης βρίσκονται αυτά και ο βαθμός αποτελεσματικότητάς τους.

Τα ανωτέρω επιδρούν, αναπόφευκτα, στο περιεχόμενο της απάντησης επί των ερωτημάτων.

3) Ερώτημα για μετάφραση και διερμηνεία: Ναι, επί της αρχής, εφόσον η χρήση του προβλεφθεί με νόμο, με επιφύλαξη σεβασμού των αρχών του Κανονισμού, ιδίως ως προς τη διερμηνεία, για την οποία υπάρχει προβληματισμός κατά πόσο συνιστά σύστημα υψηλού κινδύνου, καθώς και των κανόνων της Οδηγίας 2010/64, σχετικά με το δικαίωμα σε διερμηνεία και μετάφραση κατά την ποινική διαδικασία.

Ο Πρόεδρος της Επιτροπής και οι εισηγητές Π. Λυμπερόπουλος, Ν. Νικολάκης και Θ. Κυριακίδη, είχαν επικοινωνία με υπεύθυνους αντίστοιχων συστημάτων σε Γερμανία και Σουηδία.

Ειδικότερα ως προς το γερμανικό σύστημα (επικοινωνία με Εισαγγελέα Richard Hu, Υπουργείο Δικαιοσύνης και Μετανάστευσης της Βάδης-Βυρτεμβέργης, Τμήμα Πληροφόρησης και Επικοινωνίας) είχαμε την εξής πληροφόρηση: Ο κύριος στόχος είναι η μετάφραση κειμένων και εγγράφων από ξένες γλώσσες στα γερμανικά. Η μετάφραση από τα γερμανικά σε μια ξένη γλώσσα θα αποτελεί μάλλον εξαίρεση. Η διερμηνεία δεν προβλέπεται προς το παρόν— για αυτό θα απαιτείτο ζωντανή μεταγραφή, δηλαδή ένας σημαντικά μεγαλύτερος κόπος. Η παλαιότερη λύση αυτόματης μετάφρασης τέθηκε σε πιλοτική λειτουργία για πρώτη φορά το 2018. Για τον λόγο αυτό, οι διατάξεις του Κανονισμού της ΕΕ για την ΤΝ δεν ελήφθησαν υπόψη κατά το σχεδιασμό και την υλοποίηση. Κατά τον σχεδιασμό της νέας πλατφόρμας μηχανικής μετάφρασης, ελέγχεται συνεχώς η συμμόρφωση με τον Κανονισμό της ΕΕ για την ΤΝ.

Από τη γερμανική πλευρά σημειώθηκε ότι ο Κανονισμός για την τεχνητή νοημοσύνη αναφέρει ρητά τη μετάφραση εγγράφων στην αιτιολογική σκέψη 53 ως παράδειγμα εξαίρεσης από το άρθρο 6 παράγραφος 3 στοιχείο δ) του Κανονισμού ΤΝ. Η τρέχουσα λύση βασίζεται στον ανθρώπινο έλεγχο από αρμόδιους δικαστικούς υπαλλήλους της δικαιοσύνης. Προβλέπεται η νέα πλατφόρμα αυτόματης μετάφρασης να προσφέρει την τεχνική δυνατότητα να ανατίθεται η επαλήθευση και, ενδεχομένως, η διόρθωση των κειμένων σε ιδιώτες μεταφραστές. Για τη νομικά ασφαλή εισαγωγή μεταφρασμένων εγγράφων στη διαδικασία, σύμφωνα με την τρέχουσα εκτίμηση, σε όλες σχεδόν τις περιπτώσεις απαιτείται ορκωτός μεταφραστής. Η μετάφραση θα αφορά κείμενα και έγγραφα όλων των κατηγοριών δικαστικών διαφορών, σύμφωνα με το γερμανικό δίκαιο (αστικό δίκαιο/ποινικό δίκαιο, εργατικό δίκαιο, κοινωνικό δίκαιο, διοικητικό δίκαιο, οικονομικό δίκαιο). Πρόσβαση θα έχουν και οι εισαγγελικές αρχές.

Όπως μας μεταφέρθηκε από τον αρμόδιο της Ομάδας Καινοτομίας της Σουηδικής Εθνικής Δικαστικής Διοίκησης John Lagström, στη Σουηδία εφαρμόζεται σύστημα αυτοματοποιημένης μετάφρασης χωρίς να ακολουθείται διαδικασία πιστοποίησης. Η χρήση των μεταφρασμένων κειμένων γίνεται μάλλον σε προκαταρκτικό στάδιο, προς υποβοήθηση των παραγόντων της δίκης. Το σύστημα αυτό αναμένεται σύντομα να τεθεί σε πιλοτική λειτουργία έξω από τις δικαστικές αίθουσες, προκειμένου να διευκολυνθεί η επικοινωνία των δικηγόρων με τους εντολείς τους. Υπάρχει η σκέψη για πιστοποίηση του ίδιου του συστήματος, κατά τα πρότυπα πιστοποίησης των ανθρώπων- μεταφραστών. Κατά τη διαδικτυακή συνάντησή μας έγινε επίδειξη, σε πραγματικό χρόνο, των δυνατοτήτων του συστήματος.

#### 4) Ερώτημα για πρόχειρα πρακτικά

Ναι επί της αρχής, εφόσον τηρηθούν οι δεσμεύσεις που καταγράφονται στο ερώτημα, με επιφύλαξη σεβασμού των αρχών του Κανονισμού.

#### 5) Σύμβαση Ελεγκτικού Συνεδρίου:

Από το έγγραφο προκύπτει ότι έχει προβλεφθεί η τήρηση εγγυήσεων, η Επιτροπή όμως δεν είναι αρμόδια να εκφέρει γνώμη επί των σύμφωνα με τον Κανονισμό ΤΝ υποχρεώσεων αναδόχων εταιρειών, με δεδομένο ότι ο Κανονισμός απευθύνεται πρωτίστως στους παρόχους των συστημάτων ΤΝ».

Θα παρακαλέσω σύντομα, ίσως με βάση το σημείωμα που έχει σταλεί, τον κύριο Λυμπερόπουλο και τον κύριο Νικολάκη να μας κάνουν την εισαγωγή, για να προχωρήσουμε στη συζήτηση και να καταλήξουμε σε κάποιες κοινές θέσεις.

**Ν. Νικολάκης:** Το πρώτο ερώτημα που προέρχεται από το Υπουργείο Δικαιοσύνης αφορά ένα σύστημα μετάφρασης, το οποίο προορίζεται για χρήση στα ποινικά δικαστήρια και ερωτάται αν είναι σύμφωνα με τον Κανονισμό για την Τεχνητή Νοημοσύνη η μετάφραση με χρήση τεχνητής νοημοσύνης εγγράφων της ποινικής διαδικασίας, τα οποία απευθύνονται σε αλλοδαπούς. Και σε περίπτωση καταφατικής

απάντησης, αν απαιτείται βεβαίωση από πιστοποιημένο μεταφραστή. Αυτό είναι το πρώτο ερώτημα.

Το δεύτερο ερώτημα, το οποίο επίσης προέρχεται από το Υπουργείο Δικαιοσύνης, αφορά ένα σύστημα αυτοματοποιημένης απομαγνητοφώνησης μαρτυρικών καταθέσεων, το οποίο προορίζεται για χρήση στην πολιτική δίκη. Σκοπός του είναι να παρέχονται στους δικηγόρους απλά αντίγραφα των πρακτικών εντός 24 ωρών από τη συζήτηση, ώστε να διευκολύνονται στη σύνταξη προσθήκης-αντίκρουσης. Ομοίως, ερωτάται αν ένα τέτοιο σύστημα θα ήταν σύμφωνο με τον Κανονισμό για την ΤΝ.

Το τελευταίο ερώτημα προέρχεται από το Ελεγκτικό Συνέδριο. Το ζήτημα αφορά το υπό διαμόρφωση Ολοκληρωμένο Πληροφοριακό Σύστημα, ιδίως ως προς τον «εικονικό βοηθό δικαστή», δηλαδή σύστημα Τεχνητής Νοημοσύνης με διεπαφή φυσικής γλώσσας με τους χρήστες. Το σύστημα προορίζεται για κατηγοριοποίηση εκκρεμών δικαστικών υποθέσεων, υποστήριξη στη διαχείριση και δρομολόγησή τους, απάντηση νομικών ερωτημάτων σε μορφή ελεύθερου διαλόγου και, το κυριότερο, σύνταξη προσχεδίων δικαστικών αποφάσεων, πράξης ή έκθεσης ελέγχου ή συναφών εγγράφων. Τίθεται το ερώτημα αν το σύστημα είναι συμβατό με της τεχνικές προδιαγραφές και με την Ευρωπαϊκή Διεθνή και Εθνική Νομοθεσία και ποιος είναι ο βαθμός επικινδυνότητας του υπό ανάπτυξη συστήματος με βάση το σχετικό κανονιστικό πλαίσιο. Το δεύτερο σκέλος του ερωτήματος έχει να κάνει με το αν πριν από την οριστική παραλαβή του έργου απαιτείται ή ενδείκνυται να ζητηθούν οι απόψεις άλλων Εθνικών ή Ευρωπαϊκών Αρχών, όπως για παράδειγμα η Εθνική Επιτροπή Βιοηθικής, η Εθνική Αρχή Διαφάνειας κ.ο.κ.

Αυτό που προβληματίσε σε πρώτη φάση είναι κατά πόσο αυτή η Επιτροπή, η οποία χαρακτηρίζεται από διεπιστημονικότητα, είναι στην πράξη ένα γνωμοδοτικό όργανο επί νομικών ζητημάτων.

Το κύριο ζήτημα αφορά το κατά πόσο η Επιτροπή είναι αρμόδια να απαντά σε ερωτήματα που της απευθύνονται από το Υπουργείο και όχι μόνο. Με βάση την απόφαση συγκρότησής της, η Επιτροπή έχει ως αντικείμενο την εξέταση των επιπτώσεων από την εισαγωγή συστημάτων ΤΝ στο δικαστικό σύστημα και την υποβολή προτάσεων προς τον Υπουργό για τη διαμόρφωση κατάλληλου νομοθετικού πλαισίου που να λαμβάνει υπόψη τις νέες τεχνολογικές εξελίξεις και να διασφαλίζει τα δικαιώματα των εμπλεκομένων. Κατά την άποψή μας, η Επιτροπή δεν έχει αρμοδιότητα παροχής νομικών γνωμοδοτήσεων επί συγκεκριμένων ζητημάτων εφαρμογών ΤΝ. Μπορεί να παρέχει γενικές κατευθύνσεις προς υποβοήθηση του Υπουργείου Δικαιοσύνης και των δικαστικών και εισαγγελικών υπηρεσιών της χώρας, να διατυπώνει συμβουλευτικές απόψεις επί ερωτημάτων, οι οποίες όμως, προφανώς, δεν είναι δεσμευτικές. Υπό το πρίσμα, λοιπόν, αυτό, μια πρώτη γενική απάντηση στα ερωτήματα μπορεί να δοθεί. Ως προς το ερώτημα του Ελεγκτικού Συνεδρίου για την υποχρέωση λήψης γνωμοδοτήσεων από ανεξάρτητες αρχές κ.λπ. έχουμε καταλήξει στο ότι δεν είμαστε αρμόδιοι για να απαντήσουμε στα ερωτήματα αυτά, τα οποία αφορούν περισσότερο τον πάροχο και όχι τον φορέα. Το γενικό πάντως πλαίσιο θα μπορούσε να αφορά και το Ελεγκτικό Συνέδριο. Το γενικό αυτό

πλαίσιο έχει ως εξής: Η πλήρης έναρξη εφαρμογής της AI Act τοποθετείται στις 2 Αυγούστου 2026, που αποτελεί το κρίσιμο χρονικό σημείο για την αξιολόγηση της συμβατότητας των επίμαχων συστημάτων. Αν και συστήματα τεχνητής νοημοσύνης που έχουν τεθεί σε παραγωγική λειτουργία πριν από την ημερομηνία αυτή ενδέχεται να μην εμπίπτουν πλήρως στο πεδίο εφαρμογής του Κανονισμού, κρίνεται σκόπιμο να λαμβάνονται υπόψη οι προβλέψεις του ήδη από το στάδιο σχεδιασμού και ανάπτυξης. Επισημαίνεται όμως ότι η Επιτροπή δεν διαθέτει επαρκή εικόνα των συγκεκριμένων συστημάτων ως προς τις τεχνικές τους προδιαγραφές, το στάδιο ωρίμανσης (σχεδιασμός, πιλοτική ή παραγωγική λειτουργία) και τα επιμέρους χαρακτηριστικά τους, γεγονός που περιορίζει τη δυνατότητα ουσιαστικής αξιολόγησης. Δεν υπάρχουν διαθέσιμα στοιχεία ως προς το αν τα συστήματα έχουν δοκιμαστεί και ποια είναι η αποτελεσματικότητά τους. Από την ενημέρωση που παρασχέθηκε προκύπτει ότι, τουλάχιστον ως προς το σκέλος που αφορά το Ελεγκτικό Συνέδριο και τη χρήση συστήματος για την υποβοήθηση του δικαστή στη σύνταξη σχεδίου απόφασης, το έργο βρίσκεται ακόμη σε φάση σχεδιασμού. Κατά συνέπεια, η αναφορά σε συγκεκριμένες προβλέψεις της AI Act που θα έπρεπε να ληφθούν υπόψη παραμένει σε μεγάλο βαθμό αφηρημένη, δεδομένου ότι δεν υπάρχουν επαρκή τεχνικά και λειτουργικά στοιχεία ώστε να καταστεί δυνατή μια πιο συγκεκριμένη και τεκμηριωμένη αξιολόγηση.

Και ως προς τα τρία ερωτήματα αναφέρω ότι πριν από την εξέταση της συμβατότητας των επίμαχων συστημάτων με τον AI Act, επιβάλλεται να υφίσταται ειδικό εθνικό νομοθετικό πλαίσιο. Ειδικότερα, κατά το άρθρο 4 ν. 4961/2022, οι φορείς του δημόσιου τομέα δύνανται να χρησιμοποιούν συστήματα τεχνητής νοημοσύνης για τη λήψη ή υποστήριξη λήψης αποφάσεων που επηρεάζουν δικαιώματα φυσικών ή νομικών προσώπων, μόνον εφόσον η χρήση προβλέπεται ρητώς σε ειδική διάταξη νόμου που περιλαμβάνει κατάλληλες εγγυήσεις προστασίας δικαιωμάτων (με προβλεπόμενες εξαιρέσεις για το Υπουργείο Εθνικής Άμυνας, Προστασίας του Πολίτη και την ΑΕΠ).

Συνεπώς, προϋπόθεση για την ανάπτυξη και λειτουργία των εξεταζόμενων συστημάτων, τουλάχιστον αυτών που προωθούνται από το Υπουργείο Δικαιοσύνης, είναι η ύπαρξη ειδικής νομοθετικής πρόβλεψης. Ως προς το Ελεγκτικό Συνέδριο φαίνεται να υπάρχει αυτοτελής νομική βάση (άρθρο 176 του ν. 4820/2021), όχι όμως με σαφήνεια για το σκέλος που αφορά τη σύνταξη σχεδίων αποφάσεων.

Με βάση αυτά τα δεδομένα, ειδικά για το σύστημα μετάφρασης, μπορεί να υποστηριχθεί ότι, εφόσον θεσπιστεί η απαιτούμενη νομοθετική βάση, τηρηθούν οι προβλέψεις της AI Act (τουλάχιστον κατά το πνεύμα τους) και διασφαλιστούν οι απαιτήσεις τις οδηγίες 2010-1964/EU περί δικαιώματος σε διερμηνεία και μετάφραση στην ποινική διαδικασία, δεν προκύπτει κατ' αρχήν κώλυμα ως προς τη θέση του σε εφαρμογή.

Ιδίως ως προς τη μετάφραση εγγράφων που έχουν συνταχθεί στην ελληνική και θα μεταφραστούν σε άλλη γλώσσα, δηλαδή έγγραφα που προέρχονται από τις δικαστικές αρχές και αφορούν διαδικασίες που έχουν ολοκληρωθεί, δεν φαίνεται να



τίθεται ζήτημα επηρεασμού της δικαιοδοτικής κρίσης, ώστε να ανακύπτει πρόσθετο ζήτημα χαρακτηρισμού του συστήματος ως υψηλού κινδύνου. Αν πρόκειται επομένως για απλή μετάφραση ήδη παραχθέντων δικαστικών εγγράφων, δεν ανακύπτει ζήτημα, καθώς το σύστημα έχει καθαρά υποβοηθητικό χαρακτήρα (παράδειγμα της Γερμανίας και της Σουηδίας).

Το ίδιο ισχύει και για τα πρόχειρα πρακτικά· εφόσον τηρούνται οι δεσμεύσεις του εθνικού νομοθέτη και το πνεύμα της AI Act, δεν φαίνεται να υπάρχει πρόβλημα, ειδικά από τη στιγμή που το Υπουργείο έχει διευκρινίσει ότι τα εν λόγω πρακτικά δεν έχουν νομική ισχύ και χρησιμοποιούνται αποκλειστικά υποβοηθητικά.

Όσον αφορά το Ελεγκτικό Συνέδριο, εισηγούμαστε ότι η Επιτροπή ότι δεν είναι αρμόδια να εκφέρει γνώμη, δεδομένου ότι οι υποχρεώσεις του Κανονισμού βαρύνουν κυρίως τον πάροχο, δηλαδή την ανάδοχο ιδιωτική εταιρεία που έχει αναλάβει την υλοποίηση του έργου.

**Χ. Παπανικολάου:** Αν κατάλαβα καλά από αυτά που είπε ο κύριος Νικολάκης νομοθετικό πλαίσιο υπάρχει μόνο για το Ελεγκτικό Συνέδριο και μάλιστα όχι για όλα τα ζητήματα που θέτει. Επισημάνθηκε ότι, ως προς τα πολιτικά δικαστήρια και το σύστημα αποηχογράφησης/απομαγνητοφώνησης, δεν υφίσταται επί του παρόντος γενική νομοθετική διάταξη που να προβλέπει τη χρήση του. Το σχετικό ερώτημα συνοδεύεται από προτεινόμενες διατάξεις που πρόκειται να εισαχθούν, συνεπώς η απαιτούμενη ειδική νομοθετική πρόβλεψη δεν έχει ακόμη θεσπιστεί. Η πρώτη παρατήρηση της Επιτροπής είναι ότι απαιτείται η θέσπιση ειδικής νομοθετικής διάταξης που να επιτρέπει τη χρήση του ως προαπαιτούμενο για την εφαρμογή του. Σχετικά με το ζήτημα που θέτει το Ελεγκτικό Συνέδριο και αφορά την υποβολή στην σύνταξη σχεδίων αποφάσεων, δηλαδή τον πυρήνα της δικαιοδοτικής κρίσης, επισημάνθηκε ότι, επί του παρόντος, δεν υφίσταται νομοθετική πρόβλεψη που να το επιτρέπει

**Κ. Αναγνωστόπουλος:** Έχω να κάνω δύο παρατηρήσεις: 1. Ο κανονισμός για την τεχνητή νοημοσύνη προβλέπει υποχρεώσεις και για τους φορείς εφαρμογής (χρήστες), επομένως θα πρέπει να απασχολήσει το Υπουργείο Δικαιοσύνης και να εξοπλιστούν τα καθ' ύλην αρμόδια δικαστήρια ώστε να προετοιμαστούν για την εισαγωγή συστημάτων ΤΝ, ανεξαρτήτως αν αυτά κατατάσσονται ως υψηλού κινδύνου ή όχι. 2. Ο «εικονικός βοηθός δικαστή» που αναφέρεται στο Παράρτημα 3, παράγραφος 8, αποτελεί ορισμό συστήματος τεχνητής νοημοσύνης υψηλού κινδύνου στον τομέα της δικαιοσύνης.

**Β. Βασσάλος :** Είμαι καθηγητής στο Οικονομικό Πανεπιστήμιο, μέλος της Επιτροπής. Έχω ένα ερώτημα γενικής φύσεως. Τι είδος συνεισφοράς αναμένεται από επιστήμονες πληροφορικής, δεδομένου ότι η συζήτηση επικεντρώνεται κυρίως σε ερμηνείες νομοθετικών διατάξεων.

**Πρόεδρος:** Η παρατήρηση σχετικά με το είδος συνεισφοράς των επιστημόνων πληροφορικής είναι εύστοχη. Υπενθυμίζω ότι το πρώτο θέμα στο εισηγητικό σημείωμα αφορά ακριβώς την αρμοδιότητα της Επιτροπής να λάβει θέση επί τέτοιων

ζητημάτων, λαμβάνοντας υπόψη τον διεπιστημονικό της χαρακτήρα και το αντικείμενο αρμοδιοτήτων της, όπως της έχει προσδιοριστεί. Προτάθηκε, με βάση την εισήγηση, ότι, αν και η Επιτροπή δεν έχει αρμοδιότητα να επιλύει νομικά ζητήματα, στο πλαίσιο του γενικότερου κατευθυντήριου ρόλου της μπορεί να υποβοηθήσει το Υπουργείο και τα δικαστήρια, εκφέροντας “γενικές γνώμες και παρατηρήσεις χωρίς δεσμευτικότητα”. Επισημάνθηκε επίσης ότι, παρά τον σαφώς νομικό χαρακτήρα των ερωτημάτων, σε κάποιο βαθμό αυτά συνδέονται και με τεχνικά ζητήματα. Η ανάπτυξη εφαρμογών ΤΝ υπόκειται βέβαια σε νομοθεσία, αλλά η παρουσία σας ως επιστημόνων πληροφορικής είναι χρήσιμη για να γίνει διάλογος και να φωτιστούν τεχνικά ζητήματα που οι νομικοί δεν γνωρίζουν.

**Β. Βασσάλος:** Ο βασικός ρόλος δεν είναι να εξηγηθεί πώς λειτουργούν τεχνικά τα πράγματα, αλλά να συζητηθεί διεπιστημονικά πώς πρέπει να αντιμετωπίζονται ζητήματα, ώστε να συνεισφέρουμε θεωρητικά στην υποβοήθηση της διαμόρφωσης του κανονιστικού πλαισίου. Αν το κανονιστικό πλαίσιο είναι πλήρως καθορισμένο, οι συστάσεις περιορίζονται σε νομική συμβουλή. Από τεχνολογική σκοπιά, η χρήση των μεταφράσεων φαίνεται αυτονόητο ότι πρέπει να επιτρέπεται.

**Πρόεδρος:** Η χρήση αυτόματου μεταφραστή είναι δύσκολο να αμφισβητηθεί, καθώς η αξιοπιστία του μπορεί να είναι εφάμιλλη με εκείνη του ανθρώπου μεταφραστή. Τα σχόλια του κ. Βασσάλου είναι πολύ χρήσιμα. Στη συζήτηση με τον Σουηδό ειδικό για την καινοτομία στα δικαστήρια, ο τελευταίος παρατήρησε ότι ενώ οι άνθρωποι μεταφραστές ή διερμηνείς θεωρούνται καλοί, συχνά οι δικαστές δεν είναι ικανοποιημένοι από τις υπηρεσίες τους. Εν όψει της εύλογης αμηχανία που υπάρχει σε Υπουργείο και δικαστήρια, υπάρχει υποχρέωση της Επιτροπής μας να δοθεί κάποια καθοδήγηση, με την επισήμανση βέβαια ότι οι γνώμες της Επιτροπής δεν παράγουν νομική δέσμευση.

**Π. Λυμπερόπουλος:** Με αφορμή τους προβληματισμούς του κυρίου Βασσάλου, θα μεταφέρω και τον δικό μου σε πολύ λίγες λέξεις. Τα αυτόματα συστήματα διερμηνείας και μετάφρασης μπορούν να είναι πολύ χρήσιμα στα ελληνικά δικαστήρια και αποτελεσματικά από άποψη χρόνου και ελπίζω και ποιότητας. Θα ήθελα να ενημερωθώ σε ποιο τεχνικό στάδιο βρίσκονται αυτά τα συστήματα, ενδεχομένως και με τη διαφοροποίηση της μετάφρασης από τη διερμηνεία, ώστε να γνωρίζουμε πότε μπορούν να χρησιμοποιηθούν, και σε ποιο βαθμό απαιτείται ανθρώπινος έλεγχος ή πιστοποίηση, σε ποιο λοιπόν βαθμό τεχνικής ετοιμότητας είμαστε, ώστε να εξαιρέσουμε το προϊόν αυτής της μετάφρασης από τον ύστερο ανθρώπινο έλεγχο, καθώς και πώς θα δηλώνεται η αξιοπιστία τους (70%, 99%) σε σχέση με το επίσημο κείμενο στα ελληνικά. Θα ήθελα λοιπόν να γνωρίζω τουλάχιστον για την μετάφραση, όπου κατά την ταπεινή μου γνώμη είναι πιο αυξημένες οι απαιτήσεις, εάν και σε ποιο σημείο βρισκόμαστε, ώστε να μιλούμε για μια πρακτικά αξιοποιήσιμη, επίσημη μετάφραση. Υπογραμμίζω ότι σήμερα η ανθρώπινη διερμηνεία παρέχει έναν υπεύθυνο ενδιάμεσο, το φυσικό πρόσωπο ο οποίος φέρει την ευθύνη για την ακρίβεια και την ποιότητα. Εάν αντικαταστήσουμε αυτόν τον υπεύθυνο, τότε αναλαμβάνει η πολιτεία το όποιο κόστος μπορεί να έχει η αστοχία

της αυτόματης μετάφρασης, που σημαίνει ότι αυτό μπορεί να οδηγήσει και σε άλλου είδους ζητήματα νομικής φύσης, τα οποία νομίζω αντιλαμβανόμαστε και δεν υπάρχει λόγος να τα αναλύσουμε τώρα. Συνεπώς, στο τεχνικό κομμάτι θα ήθελα να ξέρω ποιο είναι το πεδίο, πού βρισκόμαστε ή πού θα βρισκόμαστε σε κάποιον άμεσο χρονικό ορίζοντα. Ευχαριστώ.

**Πρόεδρος:** Ευχαριστούμε κύριε Λυμπερόπουλε, πολύ σωστά το θέσατε το ζήτημα, απλώς φοβάμαι ότι αυτό είναι κάτι, το οποίο θα γίνει γνωστό όταν θα φτάσουν σε ωριμότητα εφαρμογής αυτά τα συστήματα που θα χρησιμοποιηθούν. Δηλαδή δεν βλέπω με ποιο τρόπο μπορούμε να έχουμε εκ των προτέρων διαβεβαίωση για την ποιότητα και την πιστότητα της μετάφρασης. Περαιτέρω, ίσως όποιο ζήτημα μπορεί να λύνεται με τη δυνατότητα που θα έχουν οι διάδικοι ή αυτοί οι οποίοι επηρεάζονται από αυτά τα έγγραφα, να έχουν δικονομική προστασία για όποια προβλήματα ανακύψουν λόγω της μεταφράσεως.

**Γ. Γιαννόπουλος:** Σε ό,τι αφορά το ζήτημα της μετάφρασης νομίζω έχει στείλει ένα μήνυμα η συνάδελφος κυρία Μήτρου, ότι η μετάφραση εντάσσεται στην αλυσίδα των γεγονότων που οδηγούν σε δίκαιη δίκη, κατά την νομολογία του ΕΔΔΑ. Άρα σε αυτήν την περίπτωση πρέπει να έχουμε ιδιαίτερη προσοχή ώστε να μην θιγούν ατομικά δικαιώματα. Εδώ το ζήτημα είναι λίγο πιο απλό. Αν πάμε τώρα στο Ελεγκτικό Συνέδριο, εκεί τα πράγματα είναι πιο σύνθετα. Εκεί είναι εξαιρετικά σημαντικό το ζήτημα των τεχνικών προδιαγραφών. Δεν είναι τόσο απλό. Διότι εάν μιλάμε για την έκδοση σχεδίου αποφάσεως ή τον ψηφιακό βοηθό, εκεί δεν μας εξηγεί κανείς ποια είναι η νομική μέθοδος που θα ακολουθήσει το σύστημα. Δεν μας το λέει κανένας κατασκευαστής. Συνήθως τι γίνεται: ο κατασκευαστής ισχυρίζεται ότι δεν είναι υψηλού κινδύνου το σύστημά του. Δεν νομίζω ότι είναι ο αρμόδιος να το πει αυτό. Εξάλλου, ο Κανονισμός, προβλέπει ότι τα συστήματα που έχουν σχέση με τη δικαιοσύνη είναι υψηλού κινδύνου. Άρα εντάσσονται στη διαδικασία του υψηλού κινδύνου. Αλλά το κυριότερο είναι ότι δεν μας εξηγεί την ακολουθούμενη νομική μέθοδο ερμηνείας των κανόνων. Διότι αυτά τα συστήματα έχουν σχεδιαστεί, κατά βάση έχοντας κατανόηση, συστημάτων αγγλοσαξωνικού δικαίου, δεν έχουν καμία απολύτως σχέση με το δικό μας. Εκεί, λοιπόν, πιθανώς να είναι και ένα θέμα εγγυήσεων. Ο κατασκευαστής είναι αυτός που πρέπει να βελτιώσει τις τεχνικές εγγυήσεις, να μας εξηγήσει πώς έχει δημιουργηθεί το σύστημα, ώστε να κατανοήσουμε πώς λειτουργεί. Για να βρούμε ότι λειτουργεί νομικά σωστά, θα πρέπει να ξέρουμε με ποιόν τρόπο λειτουργεί. Και επίσης υπάρχει και αυτή η διάταξη του νόμου 4961/2022 σε εμάς, που ορίζει ότι το ελληνικό δημόσιο για να χρησιμοποιήσει εφαρμογές τεχνικής νοημοσύνης πρέπει να προβλέπεται σε νόμο. Συντομεύοντας να πω ότι, και στις δύο περιπτώσεις, το θέμα των προδιαγραφών είναι εξαιρετικά κρίσιμο για να καταλάβουμε τη νομική ορθότητα του συστήματος. Σας ευχαριστώ και συγγνώμη που θα πρέπει να αποχωρήσω, γιατί όπως σας είπα έχω ανειλημμένη υποχρέωση.

**Ι. Ανδρουτσόπουλος:** Ήθελα να συνεισφέρω μερικές τεχνολογικές πληροφορίες και επισημάνσεις ως προς το ερώτημα πού βρισκόμαστε, ως προς την ακρίβεια, ως προς

την ποιότητα της μετάφρασης. Είναι πολύ δύσκολο να απαντήσει κανείς, το μόνο σίγουρο είναι ότι έχει βελτιωθεί δραματικά η μηχανική μετάφραση σε σχέση με προηγούμενα λίγα χρόνια. Αλλά η ακρίβεια της μετάφρασης ποικίλει πάρα πολύ ανάλογα με το ζευγάρι γλωσσών για το οποίο μιλάμε, ανάλογα με το θέμα, ανάλογα με τον τρόπο γραφής. Δεν νομίζω ότι μπορεί κανείς να δώσει μια πολύ γρήγορη και εύκολη απάντηση. Το μόνο σίγουρο είναι ότι το ασφαλέστερο θα ήταν να δοκιμάσει κανείς πιλοτικά σε πραγματικές συνθήκες. Και τότε μόνο μπορεί να έχει μια αξιόπιστη μέτρηση. Από τη βιβλιογραφία και μόνο, εγώ αμφιβάλλω ή θα μπορούσα να πω ότι είμαι και σίγουρος, ότι είναι αδύνατο να πει κανείς ένα συγκεκριμένο νούμερο για το πόσο καλά θα δουλεύει η διερμηνεία ή η μετάφραση. Θα ήθελα επίσης να σας επισημάνω ένα ακόμα θέμα που νομίζω αναφέρθηκε εν μέρη και πριν. Τίθεται το ερώτημα ποιος έχει την ευθύνη. Το μόνο σίγουρο είναι ότι όλα αυτά τα συστήματα ΤΝ θα κάνουν περιστασιακά με μικρότερη ή μεγαλύτερη συχνότητα, λάθη. Και οι άνθρωποι είπατε ότι κάνουν λάθη, αλλά όταν ο άνθρωπος μεταφραστής ή διερμηνέας κάνει λάθος ξέρουμε ποιος ευθύνεται. Ευθύνεται εκείνος. Όταν το σύστημα διερμηνείας ή μηχανικής μετάφρασης θα κάνει λάθος, που θα κάνει, σίγουρα θα κάνει λάθη, ποιος θα ευθύνεται. Αυτό σε μένα δεν είναι καθόλου καθαρό. Και μια τελευταία επισήμανση που θα ήθελα να σας κάνω. Διάβασα και στα e-mails που ανταλλάξαμε ότι συχνά αναφέρεται ως δικλίδα ασφαλείας ότι θα ελέγχει κάποιος άνθρωπος τα αποτελέσματα του συστήματος ΤΝ. Αυτό είναι εν μέρει λύση, αλλά πρέπει να έχουμε υπόψη μας το λεγόμενο automation bias. Αυτό τι σημαίνει; Είναι ένα πρόβλημα που έχουν ακόμα και οι πιλότοι των αεροπλάνων. Όταν έχεις ένα σύστημα το οποίο συνήθως δουλεύει καλά, ο άνθρωπος τείνει να μαθαίνει ότι πρέπει να αποδέχεται τυφλά τελικά την άποψη του συστήματος. Δεν ελέγχει συχνά το σύστημα και μάλιστα δεν εξασκείται και ο ίδιος, με αποτέλεσμα να γίνονται ενίοτε και τραγικά λάθη. Αν έχουμε ένα σύστημα για παράδειγμα που σχεδόν πάντα συντάσσει ένα σωστό νομικό κείμενο, αλλά και που σπανίως κάνει ένα λάθος, είναι πολύ πιθανό ο δικαστής να μην εντοπίζει το λάθος, γιατί θα έχει μάθει να εμπιστεύεται πάρα πολύ συχνά το σύστημα. Ο τρόπος να αντιμετωπίσεις αυτόν τον κίνδυνο συνήθως, και όχι μόνο στην ΤΝ και στα συστήματα γενικότερα, είναι να εισάγεις ελέγχους. Δηλαδή που και που, με σκόπιμο τρόπο, να γίνονται λάθη, τα οποία να ξέρει αυτός που ελέγχει πόσο καλά δουλεύει το συνολικό σύστημα ανθρώπου-μηχανής και να μετράει με αυτόν τον τρόπο κατά πόσον έχει την προσοχή του τεταμένη ο άνθρωπος που υποτίθεται ότι ελέγχει το σύστημα. Δεν ξέρω αν αυτό μπορεί να προβλεφθεί κάπως, αλλά αλλιώς θα ήμουν πολύ επιφυλακτικός. Δηλαδή το ότι κάποιος άνθρωπος θα ελέγχει το σύστημα, αν δεν ελέγχει και κάποιος τον ίδιο τον άνθρωπο, πόσο έχει τεταμένη την προσοχή του, δεν εξασφαλίζει και πολλά πράγματα, κατά τη γνώμη μου.

**Η. Λυμπερόπουλος:** Από τη δική μου την πλευρά, σαν τεχνικός πληροφορικής και σαν ένας άνθρωπος που αναπτύσσει εφαρμογές ΤΝ που κινούνται σε ανάλογα πλαίσια με αυτά που συζητούμε, θα ήθελα να πω ότι πράγματι οι δυνατότητες αυτή τη στιγμή των μοντέλων τεχνητής νοημοσύνης είναι τέτοιες που δίνουν πολύ καλά και αξιόπιστα αποτελέσματα και πολύ καλύτερα στο μέλλον, όπως ανέφερε ο κ.

Ανδρουτσόπουλος. Βελτιώνονται συνεχώς αυτά τα συστήματα. Επομένως, η εισαγωγή τέτοιων συστημάτων θεωρώ σε διαδικασίες όπως αυτές που μιλάμε για μετάφραση, διερμηνεία κ.λπ., είναι κάτι που ναι, τεχνολογικά είναι εφικτό και ώριμο αυτή τη στιγμή. Και νομίζω ότι από άποψη αξιοπιστίας θα μπορούσα να το συγκρίνω με το κατά πόσο εμπιστευόμαστε τον λογαριασμό στο σούπερ μάρκετ να τον κάνει ο Ταμίας με το χέρι ή η Ταμειακή Μηχανή. Και από άποψη ταχύτητας και αξιοπιστίας θεωρώ ότι εμπιστευόμαστε περισσότερο την Ταμειακή Μηχανή. Οπότε, λογικά, τα μοντέλα, τα γλωσσικά μοντέλα είναι οι calculators θα έλεγα της εποχής μας, είναι αυτά που έρχονται να αντικαταστήσουν τις αριθμητικές πράξεις, τη λογική αυτή να την εφαρμόσουν σε λόγο και κείμενα. Οπότε, η τεχνολογία αυτή τη στιγμή έχει προχωρήσει πολύ και τα αποτελέσματα θα είναι ακόμα καλύτερα στο μέλλον. Τώρα, αυτό που αναφέρθηκε από τον κύριο Γιαννόπουλο πριν, πώς είναι δυνατόν να συντάσσει προσχέδιο δικαστικής απόφασης ένα σύστημα και κατά πόσο αυτό μπορεί να δημιουργήσει προβλήματα αναφορικά με το νομικό συλλογισμό και τα λοιπά. Θα ήθελα να πω ότι ναι πράγματι, το να πεις σε ένα σύστημα να συλλέξει δεδομένα και πάρει μια απόφαση με βάση ένα νομικό πλαίσιο το οποίο δεν ξέρουμε κατά πόσο μπορεί να το αναλύσει και να το εφαρμόσει μπορεί να είναι παρακινδυνευμένο. Αλλά αυτή τη στιγμή είναι πολύ ώριμο να βοηθήσει και να επιταχύνει πράγματα που ήδη κάνει ένας δικαστής. Ένας δικαστής, ένας δικηγόρος έχει τα υποδείγματα. Υποδείγματα αποφάσεων, που μπορεί να κάνει σε ένα σύστημα TN, ότι πάρει αυτό το υπόδειγμα, το οποίο ταιριάζει σε αυτή την υπόθεση και φτιάξε μου ένα ανάλογο έγγραφο απόφασης προσαρμοσμένο σε αυτά τα καινούργια δεδομένα που σου δίνω. Οπότε ουσιαστικά μας βοηθάει σε αυτή τη διαδικασία, η οποία είναι να γράψουμε πράγματα τα οποία επαναλαμβάνονται μέσα σε κείμενα και θεωρούνται, πώς να το πω κατά κάποιο τρόπο τετριμμένα, με την έννοια ότι είναι επαναλαμβανόμενα. Οπότε, σε αυτή την περίπτωση πράγματι ένα σύστημα TN μπορεί να επιταχύνει τη δικαστική διαδικασία. Τώρα, σε ένα σημείο που ήθελα να σταθώ και αναφέρθηκε από τον κύριο Γιαννόπουλο, ότι δεν είναι γνωστές οι προδιαγραφές των συστημάτων, όπως διατυπώνονται στα ερωτήματα. Είναι αφενός, ναι, τι είδους ας πούμε συμβολή θα έχει ένα σύστημα τεχνητής νοημοσύνης σε αυτή την διαδικασία υποβοήθησης ενός δικαστή ή ενός νομικού γενικότερα. Και το άλλο ζήτημα που είναι, θα έλεγα, σημαντικό, είναι το εξής. Δεδομένου ότι πρόκειται για εμπιστευτικά δεδομένα, όλα αυτά που αφορούν δικαστικά δεδομένα είναι απόλυτα προσωπικά και εμπιστευτικά. Θα πρέπει να δει κανείς αν αυτά τα συστήματα για τα οποία μιλάμε είναι σε συμμόρφωση με τον Γενικό Κανονισμό Προστασίας Προσωπικών Δεδομένων. Αν χρησιμοποιούμε μοντέλα, όπως πηγή της OpenAI και τα δεδομένα ταξιδεύουν στα data centers της OpenAI προκειμένου να επεξεργαστεί ένα μοντέλο γλωσσικό και να μας δώσει το αποτέλεσμα πίσω τότε πρέπει να είναι γνώσης μας ότι αυτά τα δεδομένα φεύγουν από τον οργανισμό. Βέβαια η OpenAI λέει ότι δεν τα χρησιμοποιεί για εκπαίδευση των μοντέλων της, αλλά θα πρέπει να γνωρίζουμε ότι φεύγουν από τον οργανισμό, μέσα στον οποίο παράγονται αυτά τα δεδομένα. Υπάρχει τρόπος να λυθεί αυτό με το να εγκαταστήσει γλωσσικά μοντέλα σε δικούς του AI servers και να παραμένουν αυτοί μέσα στο χώρο, στον οποίο γίνεται επεξεργασία δεδομένων. Οπότε αυτό ίσως είναι ένα ζήτημα που πρέπει να

αποσαφηνιστεί, ιδιαίτερα για το πληροφοριακό σύστημα που για το Ελεγκτικό Συνέδριο, αν δεν κάνω λάθος, ήταν το ερώτημα αν τα μοντέλα θα τρέχουν σε ένα τοπικό AI server ή αν θα χρησιμοποιούνται AI μοντέλα τα οποία τρέχουν στα data centers των προμηθευτών τους. Όπως μπορεί να είναι το OpenAI, το Gemini, το Anthropy ή οποιοδήποτε άλλο μοντέλο. Αυτά θα ήθελα να θέσω από τη δική μου την πλευρά. Θεωρώ σαν άνθρωπος της τεχνολογίας ότι ναι πρέπει να εφαρμοστούν τέτοια συστήματα και γρήγορα, όπως αναφέρατε και εσείς κ. Πρόεδρε οι άλλες χώρες τρέχουν πολύ γρηγορότερα. Είναι ώριμα και με σωστό προγραμματισμό και προσοχή μπορούν να φτιάχνουν πραγματικά εργαλεία που θα επιταχύνουν τη δικαιοσύνη και θα διευκολύνουν δικαστές, νομικούς, υπαλλήλους όσους εμπλέκονται σε αυτή τη δικαστική διαδικασία.

**Πρόεδρος:** Να προσθέσω, με αφορμή όσα είπε ο κ. Λυμπερόπουλος, ότι η πληροφόρησή μας από τη Γερμανία είναι ότι για τη μετάφραση έχουν συνεργασία με το SYSTRAN.net, το οποίο βέβαια τρέχει σε δικούς τους servers και αντιστοίχως στη Σουηδία με τη Microsoft, αλλά πάλι σε δικούς τους servers.

**Ε. Μίχος:** Να πω ότι βεβαίως δεν είναι στις αρμοδιότητες της Επιτροπής να κρίνουμε των υποχρεώσεων κατά τον Κανονισμό. Νομίζω όμως ότι είναι στον σκοπό της Επιτροπής να δίνουμε μη δεσμευτικές συμβουλές και με αυτή την έννοια θα μπορούσαμε να υπενθυμίσουμε στους ενδιαφερόμενους ιδίως, αναφέρομαι στο αίτημα του Ελεγκτικού Συνεδρίου, τον Ευρωπαϊκό Χάρτη Δεοντολογίας για τη χρήση ΤΝ που μεταφράσαμε στην Επιτροπή, και ιδίως για να γίνουμε και πιο πρακτικοί την χρήση του Assessment Tool, το οποίο μπορεί να βοηθήσει και τις υπηρεσίες, αλλά και τους παρόχους των εφαρμογών στον έλεγχο της συμμόρφωσής τους με τις προβλέψεις του Ευρωπαϊκού Χάρτη Δεοντολογίας. Νομίζω ότι και δικαιούμαστε και θα διευκολύνουμε τους ενδιαφερόμενους, υποθέτοντας ότι δεν το έχουν βέβαια υπόψη. Κατά τα άλλα κι εγώ πιστεύω ότι λέμε το αυτονόητο ότι όλοι προσπαθούμε να βρούμε τον τρόπο, με τον οποίο η χρήση των εργαλείων ΤΝ θα διευκολύνει τους εμπλεκόμενους δικαστές, δικηγόρους, άλλως δεν έχει νόημα η συζήτηση.

**Αικ. Κωνσταντίνου:** Μια πολύ σύντομη παρέμβαση από τη θέση του μάχιμου δικηγόρου και των προβληματισμών που έχω σε σχέση με όλα αυτά. Συμφωνώ απόλυτα με την αυτοματοποίηση στις μαρτυρικές καταθέσεις στην πολιτική διαδικασία, όπως προτείνεται στην τροποποίηση, γιατί είναι μη δεσμευτική και πρακτικά πολύ χρήσιμη. Διευκολύνει τους δικηγόρους και αποσυμφορεί τους γραμματείς από την πίεση για πρακτικά και αποηχογραφήσεις. Οπότε τη βλέπω καταρχήν με πολύ θετική διάθεση. Όσον αφορά το κομμάτι όμως των ποινικών δικαστηρίων είμαι λίγο πιο επιφυλακτική, διακρίνοντας το κομμάτι της μετάφρασης των εγγράφων της προδικασίας από αυτό της διερμηνείας. Όσον αφορά το κομμάτι της μετάφρασης των εγγράφων πράγματι η μηχανική μετάφραση μας έχει δείξει όλα αυτά τα χρόνια, για όσους την έχουμε χρησιμοποιήσει, ότι είναι ταχεία και διευκολυντική, παρουσιάζει κάποια μικρά προβλήματα όταν μπαίνουμε σε καθεστώς ειδικής ορολογίας και ειδικών συνθηκών. Καταρχήν όμως και αυτή τη βλέπω για τα οφέλη που προκύπτουν πάρα πολύ σημαντική και είμαι καταρχήν θετική, αλλά θα

ήθελα να προβλεφθεί ένας μηχανισμός δυνατότητας ισχυρός μηχανισμός δυνατότητας αμφισβήτησης της αυτοματοποιημένης μετάφρασης από τους παράγοντες της δίκης. Αν λοιπόν ως δικηγόρος σε ένα έγγραφο που έχει μεταφραστεί αυτόματα διαπιστώνω ότι προκύπτει κάποιο ζήτημα, το οποίο είναι ιδιαίτερο και ουσιώδες, θα ήθελα να έχω την δυνατότητα να το αμφισβητήσω με πρόβλεψη ότι η μετάφραση αυτή θα υπερτερεί της αυτοματοποιημένης. Όσον αφορά το κομμάτι της διερμηνείας εκεί είμαι λίγο πιο επιφυλακτική, διότι η πρακτική των δικαστηρίων έχει δείξει ότι ο διερμηνέας δεν κάνει ακριβώς πιστή μετάφραση, αλλά προσεγγίζει τον κατηγορούμενο και με μια εκλαϊκευμένη προσέγγιση στον τρόπο που θα θέσει τις ερωτήσεις ή του εξηγεί διαδικαστικά κομμάτια της επ' ακροατηρίου διαδικασίας. Θεωρώ λοιπόν ότι εκεί ίσως ο ανθρώπινος παράγοντας υπερτερεί.

**Πρόεδρος:** Χρήσιμα όσα μας είπατε, να διευκρινίσω μόνο πάντως ότι τελικά το ερώτημα του Υπουργείου Δικαιοσύνης εστιάζει στη μετάφραση. Μας λέει πληροφοριακά ότι είναι υπό εξέλιξη και αυτοματοποιημένη διερμηνεία, αλλά το ερώτημα του καταλήγει να αναφέρεται μόνο στη μετάφραση και όχι στη διερμηνεία.

**Χ. Παπανικολάου:** Είναι μάλλον βέβαιο ότι η Τεχνητή Νοημοσύνη και να μεταφράσει μπορεί και να συντάξει πρακτικά εξέτασης μαρτύρων και απ' ό,τι φαίνεται να συγγράψει και σχέδια αποφάσεων ή προσχέδια αποφάσεων. Το θέμα δεν είναι ότι μπορεί ή να τα κάνει αυτά τόσο καλά ή τόσο εύκολα όσο μία ταμειακή μηχανή. Το θέμα στη συγκεκριμένη περίπτωση, γιατί μιλάμε για τη Δικαιοσύνη, είναι να τα κάνει αυτά μέσα σε ένα πλαίσιο εμπιστοσύνης. Η Δικαιοσύνη πρέπει, το πρώτο πράγμα, αυτό που βλέπουμε κύριο στις μέρες μας, είναι να λειτουργεί μέσα σε ένα πλαίσιο εμπιστοσύνης με την κοινωνία. Και ο μόνος τρόπος που σκέφτομαι, συνεχίζοντας τη σκέψη του κ. Γιαννόπουλου, για να δημιουργηθεί αυτό το κλίμα εμπιστοσύνης, είναι μία εκτεταμένη δράση δημοσιότητας και διαβούλευσης για αυτά τα ζητήματα με τους βασικούς χρήστες της υπηρεσίας της Δικαιοσύνης, που είναι η κοινωνία. Θεωρώ πάρα πολύ σημαντικό όλα αυτά να γίνουν όσο το δυνατόν κατανοητά στο ευρύ κοινό και να δοθεί με κάποιο τρόπο, μέσω κάποιων διαδικασιών, στον κόσμο η δυνατότητα να μιλήσει για αυτά τα ζητήματα. Τι να γίνει κατανοητό, ειδικά στο ζήτημα της συγγραφής προσχεδίων αποφάσεων ή του ψηφιακού βοηθού. Ποια είναι τα όρια στα οποία θα φτάνει ο ρόλος αυτών των ψηφιακών βοηθών. Πρέπει να γίνει μια σοβαρή συζήτηση, ποια θα είναι η ουσιαστική επιρροή, αν θα υπάρχει επιρροή στην κρίση ενός δικαστή, πόσο ένας δικαστής θα μπορεί να ανεξαρτητοποιείται από αυτά που θα του παρουσιάζονται ως μια συνεισφορά, ας το πω έτσι, από τον ψηφιακό βοηθό, και όλα αυτά να γίνουν κατανοητά και να συζητηθούν σε ευρύ επίπεδο.

**Β. Βασσάλος:** Στο θέμα, επειδή ίσως η προηγούμενη τοποθέτησή μου μπορεί εύκολα να παρερμηνευτεί ως γενική θετική στάση απέναντι και στις τρεις προτεινόμενες εφαρμογές, θέλω να πω ότι η εμπειρία μου με τα συστήματα ΤΝ με κάνει εξαιρετικά επιφυλακτικό έως εντελώς αρνητικό στη σύσταση ή, τέλος πάντων, στην αποδοχή αιτήματος για τη δημιουργία του ψηφιακού βοηθού, όπως περιγράφεται. Δηλαδή η δική μου η άποψη για το τι να απαντήσουμε στο Ελεγκτικό Συνέδριο είναι ότι είναι εξαιρετικά επισφαλής, ανεξάρτητα με το τι νομική ερμηνεία μπορεί να δοθεί. Θεωρώ

ότι σύμφωνα με το πνεύμα της AI ACT πρέπει να αποφευχθεί έως να μην προχωρήσει. Δεν είναι τεχνικό το θέμα, είναι θέμα αρχών. Είναι αυτό που είπε ο κύριος Ανδρουτσόπουλος. Ότι δεν είναι πολύ απλό, έως είναι πάρα πολύ δύσκολο, αυτό το σύστημα να ελέγχεται. Οι άνθρωποι έχουν περιορισμένη ικανότητα να το ελέγχουν. Οι δικαστές στην Ελλάδα ειδικά έχουν υπερβολικό φόρτο. Και, ως εκ τούτου αυτό το πράγμα είναι αναπόφευκτο ότι θα γίνει δεκανίκι και σιγά-σιγά θα ατροφήσει το πόδι. Και το είδος των δραστηριοτήτων που περιγράφονται από το ερώτημα του Ελεγκτικού Συνεδρίου, ότι θέλουν, ότι πρόθεση είναι να ανατεθούν ως εργασίες σε αυτόν τον βοηθό, οι οποίες είναι δραστηριότητες στον πυρήνα, ή πολύ κοντά στον πυρήνα, της δικαστικής δικαιοδοσίας και της δικαστικής κρίσης. Οπότε η λέξη «βοηθός» είναι παραπλανητική στο πλαίσιο αυτό.

**Πρόεδρος:** Απλώς να επισημάνω ότι επειδή δεν είμαστε μία νησίδα απομονωμένη, αλλά δρούμε σε ένα ευρωπαϊκό περιβάλλον, είναι χρήσιμο να έχουμε υπόψη μας ότι σε αρκετές ευρωπαϊκές χώρες ήδη αναπτύσσονται τέτοιες εφαρμογές στα δικαστικά συστήματα. Για να φτάσουμε στην παραγωγική λειτουργία, είναι μακρύς δρόμος και με πολλές απαιτήσεις, τεχνικές και νομικές. Εμείς καλούμεθα να λάβουμε μία θέση επί της αρχής.

**Β. Βασσάλος:** Επί της αρχής, τοποθετήθηκα ως προς την ποιότητα και τις εγγυήσεις, όταν φτάσουν σε μία ωριμότητα πιλοτικής ή παραγωγικής λειτουργίας. Και ποιος θα πάρει την ευθύνη να δώσει χρήματα για κάτι που μπορεί να μην τεθεί ποτέ στην παραγωγή; Δηλαδή, ξέρετε πως γίνεται η παραλαβή των έργων. Υπάρχει η τρομερή πίεση σε όλα τα έργα, ότι τώρα ο ανάδοχος έχει κάνει τη δουλειά και, εν τέλει, με κάποιες μεθόδους, τυπικές εγκρίσεις, καταβάλλονται τα χρήματα. Ποιος θα πάρει την ευθύνη να μην αποδεχθεί ένα πράγμα που μπορεί να κοστίσει 10 εκατομμύρια.

**Πρόεδρος:** Πάντως, όχι η Επιτροπή μας, σε καμία περίπτωση.

**Β. Βασσάλος:** Ναι, προφανώς. Γι' αυτό, εγώ τοποθετήθηκα επί της αρχής με αυτόν τον τρόπο.

**Ν. Νικολάκης:** Πρέπει να διευκρινίσουμε κάποια πράγματα. Θα ξεκινήσω από την αρχή, προς τον κύριο Αναγνωστόπουλο, που είχαμε συνυπάρξει σε μία εκδήλωση. Ότι, πράγματι, υπάρχουν στην AI Act ρυθμίσεις που θεσπίζουν κάποιες υποχρεώσεις για τους φορείς εφαρμογής. Είναι τα άρθρα 26 και 27, αν θυμάμαι σωστά. Αλλά και αυτές οι υποχρεώσεις προϋποθέτουν υφιστάμενα συστήματα τεχνητής νοημοσύνης. Δηλαδή, το να λάβουν κατάλληλα τεχνικά και οργανωτικά μέτρα για τη χρήση των συστημάτων αυτών είναι μια υποχρέωση. Η άλλη είναι η εκτίμηση των επιπτώσεων των συστημάτων στα θεμελιώδη δικαιώματα. Και αυτό πάλι, πέραν του ότι προβλέπεται και από την εθνική νομοθεσία, προϋποθέτει ότι υπάρχει ένα παραδοτέο, ένα σύστημα το οποίο δεν ξέρω αν λειτουργεί, αλλά πάντως είναι έτοιμο, θέλω να απαντήσω και στον κύριο Μίχο. Στην πραγματικότητα, το συγκεκριμένο εργαλείο δεν υφίσταται ως κάτι δεδομένο, καθώς πρόκειται ουσιαστικά για μια διαδικασία εκτίμησης. Ωστόσο, ακόμη και μια τέτοια διαδικασία προϋποθέτει ορισμένες βασικές συνθήκες: απευθύνεται στους φορείς εφαρμογής και σε όσους θα



κληθούν να αποφασίσουν αν ένα σύστημα είναι ώριμο και κατάλληλο να λειτουργήσει στο πλαίσιο της Δικαιοσύνης. Για να γίνει όμως μια τέτοια αξιολόγηση, θα πρέπει πρώτα να υπάρχει ένα συγκεκριμένο σύστημα, γνωστό και ήδη διαμορφωμένο. Δεν μπορεί να επιχειρείται η δημιουργία του συστήματος από την αρχή μέσω του ίδιου του εργαλείου αξιολόγησης. Κατά τη γνώμη μου, εδώ εντοπίζεται και το βασικό μας πρόβλημα: υπάρχει ένας βαθμός υπερβολικής αφαιρετικότητας στη συζήτηση. Τώρα, για τον κύριο Η. Λυμπερόπουλο ήθελα να πω ότι το Ελεγκτικό συνέδριο θα τα διευκρινίσει ο κ. Βάγιας. Σύμφωνα με το ερώτημα, δεν προβλέπεται να φύγουν τα δεδομένα έξω από τη χώρα. Το γράφουμε αυτό στην εισήγηση. Για τον κύριο Βασσάλλο, να πω ότι ήδη στην Γερμανία, σε δύο κρατίδια και όχι σε πιλοτική λειτουργία, σε παραγωγική λειτουργία, υπάρχουν συστήματα TN που τα έχει υλοποιήσει το εκεί Υπουργείο και σε συνεργασία με την IBM, με το Watson, που τα χρησιμοποιούν σε συγκεκριμένες κατηγορίες διαφορών. Τη χρήση αυτών των συστημάτων επέβαλε ο μεγάλος φόρτος των υποθέσεων. Χαρακτηριστικό παράδειγμα αποτελεί η Φρανκφούρτη, όπου εκκρεμούν περίπου 20.000 υποθέσεις που σχετίζονται με το αεροδρόμιο. Επειδή πρόκειται για το μεγαλύτερο αεροδρόμιο της Ευρώπης, προκύπτει μεγάλος αριθμός διαφορών που αφορούν την εφαρμογή του κανονισμού για τα δικαιώματα επιβατών στις πτήσεις. Ο όγκος των υποθέσεων ήταν τέτοιος ώστε τα δικαστήρια αδυνατούσαν να τον διαχειριστούν αποτελεσματικά. Για τον λόγο αυτό τέθηκε σε λειτουργία ένα σύστημα τεχνητής νοημοσύνης, συμβουλευτικού χαρακτήρα, το οποίο υποστηρίζει την επεξεργασία των υποθέσεων και μπορεί να αναπτύξει τον δικανικό συλλογισμό μέχρι το τελικό του στάδιο. Σε άλλο κρατίδιο που είναι η έδρα της γνωστής γερμανικής αυτοκινητοβιομηχανίας που είχε προκαλέσει το σκάνδαλο με τις εκπομπές ρύπων, ακριβώς αυτή η μεγάλη κατηγορία διαφορών, που είναι και αυτές γύρω σε 7.000-8.000, αντιμετωπίστηκε με παρόμοιο εργαλείο, το οποίο βέβαια φτάνει τον συλλογισμό μέχρι το «πραγματικό». Είναι υποβοηθητικά, το ότι είναι επικίνδυνα, είναι επίφοβα φυσικά συμφωνούμε όλοι. Ωστόσο, αυτό που λέει και η Οδηγία, ο Κανονισμός ή νόμοι, δεν είναι ότι αυτά απαγορεύονται. Θεωρούνται υψηλού ρίσκου. Άρα πρέπει να τα δούμε με την περίσκεψη που τους αρμόζει. Βεβαίως, η περίσκεψη αφορά όλους μας. Ωστόσο, θα ήθελα να επιμείνω σε ένα σημείο: Ενδεχομένως —και το λέω εκφράζοντας ένα μέρος της Επιτροπής— να μπορούσαμε πράγματι να συμβάλουμε στον σχεδιασμό μιας στρατηγικής για την τεχνητή νοημοσύνη στη δικαιοσύνη, εφόσον κληθούμε να συμμετάσχουμε. Από εκεί και πέρα, όμως, θεωρώ ότι η συζήτηση πρέπει να γίνεται επί συγκεκριμένων ζητημάτων. Η διεπιστημονικότητα είναι ασφαλώς χρήσιμη και μπορεί να μας ωφελήσει όλους. Όμως, όταν οι νομικοί συζητούν σε πολύ αφηρημένο επίπεδο και οι τεχνικοί παρακολουθούν με αμηχανία —και το ίδιο συμβαίνει και αντίστροφα— δεν νομίζω ότι αυτό οδηγεί σε ουσιαστική πρόοδο.

**Α. Παπαπαναγιώτου-Λέζα:** Καταρχήν να πω ότι συντάσσομαι με την θέση ότι η Επιτροπή μπορεί να δίνει γενικές κατευθύνσεις. Όσον αφορά την απάντηση, στο ερώτημα για τη μετάφραση, ναι, επί της αρχής, με βάση αυτά που μας είπε και ο κύριος Νικολάκης στην εισήγηση, εφόσον η χρήση προβλεφθεί με το νόμο και με

επιφύλαξη αυτά που είπαμε, του σεβασμού των αρχών του κανονισμού, έχω μία ένσταση μόνο στο κομμάτι της μετάφρασης. Όταν η μη σωστή μετάφραση, με βάση αυτά που είπε και η κυρία Κωνσταντίνου, επηρεάζει την εξέλιξη μιας υπόθεσης στις ποινικές διαφορές, στην περίπτωση αυτή τι γίνεται; Εκεί πρέπει ίσως να υπάρχει μία δυνατότητα αμφισβήτησης και να υπάρχει μία ανθρώπινη επίβλεψη, ειδικά δηλαδή για τη μετάφραση στις ποινικές υποθέσεις. Όσον αφορά το ερώτημα για τα πρόχειρα πρακτικά, εκεί δεν πιστεύω ότι υπάρχει θέμα. Είμαι σύμφωνη. Ως προς τις περιπτώσεις ά και β' του τρίτου ερωτήματος για το Ελεγκτικό Συνέδριο είμαι σύμφωνη. Ως προς την γ' περίπτωση (δηλ. σύνταξη προσχεδίου απόφασης από τον εικονικό βοηθό δικαστή), θα ήθελα να ακούσω πρώτα, ο κύριος Βάγιας είναι από το Ελεγκτικό Συνέδριο, να ακούσουμε τι θα μας πει. Δεν είμαι αρνητική καταρχήν, αλλά να δούμε συγκεκριμένες κατηγορίες διαφορών του Ελεγκτικού Συνεδρίου που θα μπορούσε να επεξεργαστεί ο εικονικός βοηθός. Θα λειτουργήσει βοηθητικά. Έχω γενικά επιφυλάξεις. Δεν είμαι αρνητική, αλλά σίγουρα πρέπει να τεθούν κάποιες εγγυήσεις.

**Γ. Τσόλιας:** Συμφωνώ με τη θέση του σχεδίου απάντησης ότι η Επιτροπή αυτή δεν έχει αρμοδιότητα, και δεν έχω καμία αντίρρηση να δίνει κάποιες κατευθύνσεις. Η συζήτηση όμως που γίνεται, κύριε Πρόεδρε, αν έχω αντιληφθεί σωστά σε σχέση με αυτά τα ερωτήματα, είναι εκτός του Κανονισμού ΤΝ αυτή τη στιγμή, υπό την έννοια του ότι δεν έχει τεθεί σε εφαρμογή. Άρα, καλό είναι λίγο να το οριοθετήσουμε σχετικά υπό την έννοια του ότι μπορεί και σε άλλες έννομες τάξεις, σε άλλα κράτη-μέλη να ετοιμάζονται κάποια συστήματα. Αλλά επειδή δεν έχει τεθεί ακόμα σε εφαρμογή ο Κανονισμός, είμαστε εκτός Κανονισμού. Το δεύτερο το οποίο έχει νομίζω μια μεγάλη σημασία είναι το εξής. Το Υπουργείο Ψηφιακής Πολιτικής ετοιμάζει σχέδιο νόμου για τη λήψη μέτρων εφαρμογής του Κανονισμού. Αυτό έχει μια μεγάλη σημασία, υπό την έννοια του ότι θα πρέπει να δούμε όταν έρθει η ώρα τι προβλέψεις θα υπάρξουν που θα δώσουν κάποιες λεπτομερείς διατάξεις, κάποιες ρυθμίσεις σε σχέση με επιμέρους ζητήματα που θέτει ο Κανονισμός. Το άλλο ζήτημα που εγώ έχω εντοπίσει είναι ότι δεν θεωρώ καθόλου βεβαιωμένο ότι ζητήματα διερμηνείας ή μετάφρασης βρίσκονται εκτός των περιπτώσεων υψηλού κινδύνου των συστημάτων αυτών. Δηλαδή, τόσο η διερμηνεία όσο και η μετάφραση, ιδίως στις ποινικές διαδικασίες, άπτονται αφενός της απονομής της δικαιοσύνης αφετέρου του δικαιώματος δίκαιης δίκης. Στο μέτρο που μία μετάφραση, μία διερμηνεία επηρεάζει τα δικαιώματα του κατηγορουμένου, άρα συνεχονται με το άρθρο 6 της ΕΣΔΑ, επηρεάζουν τα θεμελιώδη δικαιώματα, άρα εμπίπτουν στις περιπτώσεις των συστημάτων υψηλού ρίσκου και επομένως τίθεται και ζήτημα εφαρμογής του άρθρου 14, όταν τεθεί σε εφαρμογή, του Κανονισμού για την ανθρώπινη εποπτεία, ανθρώπινη παρέμβαση. Συνεπώς, δεν ξέρω, από τα κείμενα που έχω διαβάσει μου έχει δημιουργηθεί εντύπωση ότι θεωρείται, ως δεδομένο ότι η διερμηνεία ή η μετάφραση δεν εμπίπτουν στα συστήματα υψηλού ρίσκου. Νομίζω ότι εμπίπτουν υπό αυτές τις προϋποθέσεις και νομίζω ότι και η ποινική νομολογία του Αρείου Πάγου, αυτό που δέχεται είναι ότι τα έγγραφα για να ληφθούν υπόψη και να αξιοποιηθούν πρέπει να έχουν μια νόμιμη μετάφραση. Για το θέμα της διερμηνείας,

συμφωνώ και με την νομολογία του Αρείου Πάγου των ποινικών τμημάτων. Η διερμηνεία ανατίθεται σε πρόσωπα που έχουν επιλεγεί από πριν και περιλαμβάνονται σε έναν κατάλογο δικαστικού συμβουλίου. Υπάρχει απόλυτη ακυρότητα σε περίπτωση κατά την οποία η διερμηνεία γίνει από κάποιο πρόσωπο το οποίο δεν ανήκει σε αυτόν τον κατάλογο. Υπό αυτή την έννοια, λοιπόν, έχει μια πολύ μεγάλη σημασία και το κομμάτι της διερμηνείας να γίνεται από κάποιο τέτοιο σύστημα, το οποίο θα είναι με κάποιου είδους πρόβλεψη πιστοποιημένο. Άρα όλα αυτά έχουν μια πολύ μεγάλη σημασία και κατά τη γνώμη μου συνδέονται με συστήματα υψηλού ρίσκου και άρα με την επέμβαση και επίδραση σε θεμελιώδη δικαιώματα.

**Πρόεδρος:** Κατά τη γνώμη μου, η αυτοματοποιημένη μέσω ΤΝ μετάφραση, και μάλιστα η μετάφραση δικαστικών εγγράφων, που αυτό είναι το ερώτημα του Υπουργείου Δικαιοσύνης, δεν είναι υψηλού ρίσκου. Από εκεί και μετά θα συνιστούσα κατά την πρώτη εφαρμογή της οπωσδήποτε να υπάρχει πιστοποίηση και έλεγχος είτε από δικαστικό υπάλληλο, ο οποίος έχει γνώσεις της ξένης γλώσσας, είτε από πιστοποιημένο μεταφραστή.

**Ι. Βάγιας:** Το σύστημα του Ελεγκτικού Συνεδρίου άρχισε να σχεδιάζεται τα τέλη Σεπτεμβρίου του 2025 όταν ακόμα δεν υπήρχε το Digital Omnibus και όλοι τότε θεωρούσαμε ότι, επειδή η παραγωγική λειτουργία του συστήματος θα γινόταν μετά τις 2 Αυγούστου του 2026, είναι αναγκαίο κατά το σχεδιασμό ήδη του συστήματος να ληφθεί υπόψη η AI Act. Πέρα από αυτό, όταν ξεκίνησε ο σχεδιασμός του συστήματος στο Ελεγκτικό Συνέδριο, αυτονόητα λήφθηκαν υπόψη και ο Ευρωπαϊκός Χάρτης Δεοντολογίας της CEPEJ και ο πίνακας εποπτείας της CEPEJ και μεταγενέστερα κοιτάμε και τις κατευθύνσεις της CEPEJ για τη χρήση γενετικής τεχνητής νοημοσύνης στα δικαστήρια που είναι πολύ πρόσφατη. Επομένως, προσπαθήσαμε κατά το σχεδιασμό του συστήματος να λάβουμε υπόψη μας όλα τα δεδομένα που αφορούν την ανθρώπινη εποπτεία, τη μη δεσμευτικότητα των αποτελεσμάτων που παράγει το σύστημα, τη διαφάνεια στα εργαλεία που χρησιμοποιεί το σύστημα και που είναι γνωστά στο χρήστη κατά τη χρήση της εφαρμογής. Να είναι σαφές ότι το σύστημα αυτό που δημιουργείται έχει ένα καθαρά υποστηρικτικό ρόλο και δεν λαμβάνει καμία αυτόνομη νομική κρίση. Δεν προβαίνει σε καμία λήψη απόφασης. Προτείνει μόνο με βάση συγκεκριμένα δεδομένα στον χρήστη αν θέλει να αποδεχθεί ένα συγκεκριμένο αποτέλεσμα που έρχεται καθαρά ως πρόταση. Στην κατηγοριοποίηση, ο εικονικός βοηθός θα κάνει ένα σκανάρισμα του δικογράφου και θα λάβει υπόψη του και κάποια μεταδεδομένα που συμπληρώνονται κατά την κατάθεση του δικογράφου από τον δικηγόρο σε μία ειδική φόρμα, ούτως ώστε με βάση τη νομολογία, όπως θα βρίσκεται μέσα στο πληροφοριακό σύστημα του Ελεγκτικού Συνεδρίου στην Τράπεζα Νομικού Περιεχομένου, να προτείνει μια κατηγοριοποίηση των υποθέσεων. Θα κάνει διάκριση των υποθέσεων, προτείνοντας για κάθε υπόθεση που έχει λάβει ένα αριθμό βιβλίου δικογράφου, σε ποια κατηγορία θα πρέπει να υπαχθεί, σε ποια κατηγορία διαφοράς. Υπάρχουν ήδη προδιατυπωμένες οι κατηγορίες. Προσπαθεί ο εικονικός βοηθός να εντάξει τα δικόγραφα σε κάθε κατηγορία. Αυτό καταλαβαίνετε ότι μας δημιουργεί μια πολύ μεγάλη ευκολία στο να

διαπιστώνουμε ποιες υποθέσεις είναι πρωτότυπες, ποιες υποθέσεις μπορούν να μπουν σε ταχεία δίκη και ποιες υποθέσεις έρχονται με απολύτως όμοια δικόγραφα, ώστε να γίνονται ξεχωριστές κατηγορίες. Η δεύτερη λειτουργία του εικονικού βοηθού είναι αυτό που λέμε ο ελεύθερος διάλογος, που είναι στην ουσία μια διάδραση με τον χρήστη σαν μια πιο εξελιγμένη μορφή των ερωτημάτων που θέτουμε στις τράπεζες νομικού περιεχομένου με βάση της λέξης «κλειδιά». Εδώ δεν θα έχουμε λέξεις «κλειδιά», γιατί ο εικονικός βοηθός έχει τη δυνατότητα να κάνει την έρευνα με δύο τρόπους: Πρώτον, χρησιμοποιεί λέξεις «κλειδιά», αλλά κάνει και αυτό που λέμε σημασιολογική αναζήτηση. Επομένως, με βάση το ερώτημα που του θέτουμε ανασύρει από την τράπεζα νομικού περιεχομένου μια απάντηση που αυτός θεωρεί ότι ταιριάζει σε αυτό το οποίο το ρωτήσαμε. Και στις δύο περιπτώσεις, και στην κατηγοριοποίηση, και στην περίπτωση του ελεύθερου διαλόγου, μας φέρνει επίσης και αποφάσεις, δείχνοντάς μας ποια, κατά την εκτίμησή του, είναι και η συνάφεια των αποφάσεων αυτών σε σχέση με το ερώτημα που του έχει τεθεί. Σε κάθε περίπτωση, και ακριβώς για να υπάρχει απόλυτη διαφάνεια και απόλυτη δυνατότητα στον χρήστη να ελέγχει επιτόπου την ορθότητα αυτών που προτείνει ο εικονικός βοηθός, θα φαίνονται και τα αποσπάσματα των αποφάσεων που θεωρεί κρίσιμο ο εικονικός βοηθός και με βάση τα οποία δίνει την απάντησή του. Τώρα, στο πιο πολύπλοκο θέμα που είναι η συμβολή στη σύνταξη του σχεδίου απόφασης, αν δείτε στα έγγραφα που έχουν στείλει από το Ελεγκτικό Συνέδριο την ανάλυση απαιτήσεων του συστήματος που ήταν το πρώτο παραδοτέο του αναδόχου, το προσχέδιο της απόφασης έχει χωριστεί σε κάποια τμήματα. Ο χρήστης μπορεί κατ' αρχήν να μην χρησιμοποιήσει καν αυτή τη δυνατότητα. Αν αποφασίσει να χρησιμοποιήσει τον εικονικό βοηθό για την σύνταξη του προσχεδίου της απόφασης, έχει δικαίωμα να επιλέξει σε ποιο πεδίο θέλει να τη χρησιμοποιήσει. Παραδείγματος χάρη, είναι πολύ εύκολο να τη χρησιμοποιήσει για την συμπλήρωση της εισαγωγικής σκέψης με βάση τα στοιχεία που θα αντλεί από τα πρακτικά και το δικόγραφο (ονόματα διαδίκων, προσδιορισμός του είδους της διαφοράς). Είναι πολύ εύκολο τα στοιχεία αυτά να μεταφερθούν και να ελεγχθούν και από τον χρήστη. Ωστόσο στο θέμα του νομικού συλλογισμού που δημιουργεί και τους μεγαλύτερους προβληματισμούς, όχι μόνο σε εμάς ως μέλη της επιτροπής αλλά και σε αυτούς που σχεδιάζουν το σύστημα, ο εικονικός βοηθός θα μπορεί διαβάζοντας στο δικόγραφο να σχεδιάζει και να προτείνει ένα πραγματικό, το οποίο ο δικαστής, έχοντας επεξεργαστεί το φάκελο θα μπορεί εύκολα να κρίνει αν του κάνει ή δεν του κάνει. Μπορεί επίσης επειδή όλα τα αποτελέσματα που δίνει ο εικονικός βοηθός μπορούν να γίνουν δεκτά, μπορούν να απορριφθούν και μπορούν και να αναδιατυπωθούν, να ζητήσει ο χρήστης να προστεθούν και άλλα πράγματα μέσα στο πραγματικό και έτσι να διαμορφωθεί το πραγματικό όπως το θέλει ο χρήστης. Επίσης μπορεί να εξάγει το αποτέλεσμα στο σημείο στο οποίο βρίσκεται με τη μορφή word και να επεξεργαστεί εκεί το πραγματικό της υπόθεσης. Τώρα για τη μείζονα πρόταση ο εικονικός βοηθός, με βάση την προεργασία που θα έχει γίνει κατά τη φάση της κατηγοριοποίησης, κατά την οποία θα έχουν ήδη εντοπιστεί οι παλαιότερες κρίσιμες αποφάσεις, θα διατυπώνει μία μείζονα πρόταση που ταιριάζει καλύτερα στο συγκεκριμένο πραγματικό με βάση την κατηγορία της διαφοράς που έχει εντοπίσει. Θα διατυπώνει

λοιπόν μείζονα πρόταση, η οποία θα προέρχεται από απόφαση, δεν σχεδιάζεται ώστε να είναι κάτι δικό του, δεν θα κάνει δικιά του σύνθεση μείζονας πρότασης, θα φέρει μια μείζονα πρόταση που θα βλέπει σε μια απόφαση. Ταυτόχρονα, σε ειδικό πεδίο θα εμφανίζονται και όλες οι αποφάσεις που χρησιμοποίησε, αναφέροντας πάντα τον βαθμό συνάφειας κάθε απόφασης που προτείνει με την υπόθεση. Και εκεί υπάρχει δυνατότητα πλήρους απόρριψης από τον χρήστη της πρότασης, αναδιατύπωσης της πρότασης ή χρήσης της πρότασης. Ειδικά αν πρόκειται για διαφορές που είναι συνήθεις, διαφορές, οι οποίες έχουν ένα συγκεκριμένο μοτίβο, εκεί είναι πολύ εύκολο και να ελεγχθεί και να χρησιμοποιηθεί το αποτέλεσμα που θα μας δώσει. Βεβαίως στην υπαγωγή είναι πολύ πιο δύσκολα τα πράγματα εκεί πραγματικά και εγώ δεν έχω καταλάβει, παρά το γεγονός ότι ο ανάδοχος διαβεβαιώνει πως στην ουσία δεν θα κάνει κάτι άλλο παρά μόνο να προσπαθήσει να κάνει μια υπαγωγή, όπως ήταν σε παρόμοιες υποθέσεις που θα έχει δει το ίδιο πραγματικό και την δια μείζονα. Σε κάθε περίπτωση όλα τελούν υπό την τελική κρίση του δικαστή. Αυτή είναι και η παραδοχή του αναδόχου. Το Ελεγκτικό Συνέδριο, το οποίο συμμετέχει και στο σχεδιασμό του συστήματος, συμβουλευτικά βεβαίως, για να διασφαλίσει ότι αυτό που θα σχεδιασθεί θα είναι και κάτι, το οποίο θα μπορεί να λειτουργήσει, είναι οπωσδήποτε ένας φορέας εφαρμογής με βάση το AI Act. Επομένως κατά το χρόνο που διατυπώθηκε το ερώτημα και επειδή ακόμα δεν βρισκόμαστε σε αναστολή του κανονισμού επίσημα, τίθεται ένα θέμα, ότι αν πρόκειται για σύστημα υψηλού κινδύνου θα πρέπει και το Ελεγκτικό Συνέδριο ως φορέας εφαρμογής και ο ανάδοχος να προετοιμαστούν με έναν πολύ συγκεκριμένο και ειδικό τρόπο. Βέβαια, επειδή σας είπα ούτως ή άλλως είχαμε λάβει υπόψη μας τις γενικές κατευθύνσεις, έχουμε ούτως ή άλλως σκοπό να επιβάλλουμε την τήρησή τους. Δεν τίθεται θέμα ως προς την ανθρώπινη επίβλεψη και τον πλήρη φάκελο για την αιτιολόγηση της λειτουργίας του συστήματος. Όλα αυτά τα ζητήματα ούτως ή άλλως θα πρέπει να επιλυθούν, αν αλλά επειδή είναι τελείως διαφορετικό το θέμα αν το θέσουμε σε επίπεδο AI Act, επειδή για το φορέα εφαρμογής ο Κανονισμός προβλέπει κυρώσεις σε περίπτωση παραβίασής του είναι ένα ζήτημα το οποίο μας απασχολεί. Για το λόγο αυτό το Εκλεκτικό Συνέδριό απευθύνθηκε στην Επιτροπή για να πάρει έστω μία κατεύθυνση. Ως προς το ζήτημα των προσωπικών δεδομένων, τα εργαλεία του εικονικού βοηθού θα βρίσκονται στο cloud που θα μας παραχωρήσει η Γενική Γραμματεία Πληροφοριακών Συστημάτων, το Microsoft Azure της Ευρώπης. Υπάρχει διαβεβαίωση καταρχήν για τα θέματα κρυπτογράφησης, ότι τα στοιχεία δεν θα βγαίνουν εκτός Ευρωπαϊκής Ένωσης και ότι το συγκεκριμένο cloud, εφόσον χρησιμοποιείται από την Γενική Γραμματεία Πληροφοριακών Συστημάτων για όλους τους δημόσιους φορείς, πληροί όλες τις απαιτήσεις της Ευρωπαϊκής Νομοθεσίας για ειδικά για τα θέματα προσωπικών δεδομένων. Επειδή αυτή τη στιγμή βρισκόμαστε ένα βήμα πριν την δοκιμαστική εφαρμογή και επειδή όντως οι χρόνοι είναι πολύ πιεστικοί ως προς την παραλαβή του συστήματος που θα γίνει από την Κοινωνία της Πληροφορίας νομίζω μέχρι τέλη Μαρτίου, αν δεν κάνω λάθος, εγώ θα το κάνω ως πρόταση προς την Επιτροπή, μήπως θα ήταν σκόπιμο να γίνει μια παρουσίαση του συστήματος αφού ξεκινήσει και η δοκιμαστική λειτουργία με την παρουσία ενδεχομένως αν αυτό το κρίνεται σκόπιμο και του αναδόχου. Νομίζω ότι η

παρουσίαση είναι αναγκαία εφόσον υπάρχουν και τεχνικοί εδώ που μπορούν να θέσουν συγκεκριμένα ερωτήματα, υπάρχει αυτό το πρόβλημα όταν δημιουργούν τέτοια συστήματα δεν μπορείς να ξέρεις όλες τις τεχνικές παραμέτρους. Στο ερώτημα γιατί δεν πήρατε τεχνικό σύμβουλο, διευκρινίζω ότι αυτό δεν καθορίζεται από εμάς, αυτό καθορίζεται από την Κοινωνία της Πληροφορίας όταν κάνει τη σύμβαση, το Ελεγκτικό Συνέδριο έχει κληθεί να συμβάλλει στην εκτέλεση μιας σύμβασης με συγκεκριμένα δεδομένα. Εκεί που ήθελα να καταλήξω κύριε Πρόεδρε, μήπως θα πρέπει να γίνει μία παρουσίαση με την παρουσία και του αναδόχου του συστήματος για να είναι πολύ πιο συγκεκριμένα όλα αυτά τα συστήματα και οι προβληματισμοί να τεθούν πολύ ανοιχτά, όχι για να πάρει κάποια ευθύνη Επιτροπή, αλλά για να δούμε, επειδή ο κύριος του έργου είναι το Υπουργείο Δικαιοσύνης, αν βαδίζουμε σε σωστή βάση ή αν κινούμαστε σε τελείως λάθος βάση ως προς τη δημιουργία του συστήματος αυτού.

**Πρόεδρος:** Ευχαριστούμε τον κ. Βάγια για τις διευκρινίσεις. Επισημαίνω ότι το έργο περιλαμβάνει αρκετές εγγυήσεις, ιδίως ως προς τη δυνατότητα ελέγχου από τον χρήστη, τονίζω όμως τις παρατηρήσεις του κ. Ανδρουτσόπουλου σχετικά με το κατά πόσο ο έλεγχος αυτός θα ασκείται στην πράξη.

**Ι. Βάγιας:** Σημειώνω ότι ο ανάδοχος αναμένεται να παραδώσει το σύστημα άμεσα ώστε να τεθεί σε δοκιμαστική λειτουργία διάρκειας περίπου ενός μηνός, με πρώτη παραλαβή έως τα τέλη Μαρτίου και οριστική παραλαβή έως τον Ιούνιο, εκτός απροόπτου. Τέλος, σημειώνω ότι δεν υπάρχει ακόμη οριστικοποιημένος κανονισμός πλήρους εφαρμογής και ότι ενδέχεται να υπάρξουν τροποποιήσεις ή μετατόπιση του χρόνου εφαρμογής.

**Αικ. Νικολοπούλου:** Θα ήθελα να κάνω ένα γενικότερο σχόλιο. Παρατηρώ ότι ο Κανονισμός, η AI Act, δέχεται έντονη κριτική και μπορεί να μην υπάρξει απλώς αναστολή, μπορεί να υπάρξει και κατάργηση αυτού του κειμένου. Μπορεί αυτό το κείμενο να ξεπεραστεί από κάποιο άλλο κείμενο, για παράδειγμα τη σύμβαση πλαίσιο, οπότε εγώ θα πρότεινα να απαντηθούν αυτές οι ερωτήσεις με βάση γενικά αποδεκτές αρχές και όχι τις προδιαγραφές της AI Act, δηλαδή η ανθρώπινη εποπτεία που είναι και στα δύο κείμενα είναι πολύ βασικό, να υπάρχει δηλαδή να γίνει μια ευρύτερη διατύπωση, γιατί αν φτάσουμε στο σημείο πραγματικά να αποσυρθεί ο Κανονισμός ολόκληρος ή το μεγαλύτερο μέρος, μετά θα πρέπει να πάρουμε κάποια πράγματα πίσω. Επίσης, θέλω να διατυπώσω τον εξής προβληματισμό, επειδή τον διαβάζω στον Τύπο και αυξάνονται τα άρθρα και συμβολές που υπάρχουν για αυτό το θέμα, κατά πόσο είναι συνταγματικό και κατά πόσο θα τεθούν θέματα συνταγματικότητας για τους αναδόχους και, εν γένει, για αυτούς που μεσολαβούν ανάμεσα στο φυσικό δικαστή και σε αυτούς που προσφεύγουν το σύστημα Δικαιοσύνης. Θεωρώ ότι κάποια στιγμή θα τεθούν θέματα συνταγματικότητας γι' αυτό. Και το τελευταίο που θα ήθελα να πω, στη περίπτωση που η Επιτροπή μας εκφράσει τέτοια άποψη για τα συστήματα διερμηνείας και μετάφρασης, πιστεύω πως θα έπρεπε να υπάρχει και μια ρήτρα, δηλαδή η τελευταία κίνηση που κάνουμε, η τελευταία αντίδραση που έχει ο άνθρωπος στο σύστημα TN το last resort, είναι να

την αποσύρει. Πιστεύω πως θα έπρεπε και εμείς να βάλουμε αυτή τη ρήτρα της απόσυρσης και να υπάρξει μια επιτροπή με τεχνικούς και νομικούς που θα αποφασίζουν και την απόσυρση. Ειδικά στα πρώτα στάδια να έχει αυξημένο λόγο μια τέτοια επιτροπή.

**Πρόεδρος:** Θα πρότεινα τώρα να κάνουμε ένα τελευταίο κύκλο τοποθετήσεων για να αρχίσουμε σιγά-σιγά να καταλήγουμε.

**Β. Βασσάλος:** Θα ήθελα καταρχάς να επικροτήσω έντονα την πρόταση της προηγούμενης συναδέλφου. Το δεύτερο που θα ήθελα να πω είναι ότι ομολογώ ότι η διαδικασία έτσι όπως την περιέγραψε και ο κύριος Βάγιας για την δημιουργία αυτού του συστήματος που ακολουθήθηκε από το Ελεγκτικό Συνέδριο και εφόσον ήρθε και στην Επιτροπή θεωρώ ότι ως μέλος της Επιτροπής μπορώ να το σχολιάσω και εντός πρακτικών. Έχει πάρα πολλούς κινδύνους. Δηλαδή, η εντύπωση που μου δημιουργήθηκε και μπορεί να κάνω λάθος είναι ότι αυτό είναι ένα σύστημα που θα τεθεί στην υπηρεσία της Δικαιοσύνης και η συμμετοχή των λειτουργών της Δικαιοσύνης ή εξουσιοδοτημένων ανθρώπων που λειτουργούν εκ μέρους του Υπουργείου Δικαιοσύνης και με γνώση των θεμάτων του Υπουργείου Δικαιοσύνης στην όλη διαδικασία, από αυτά που είπε ο κύριος Βάγιας ήταν μάλλον πάρα πολύ περιορισμένη. Τα κριτήρια της Κοινωνίας της Πληροφορίας, με την οποία έχω μακρά τέλος πάντων εμπλοκή, όχι άμεση αλλά στον χώρο της πληροφορικής και ειδικά τον ακαδημαϊκό, είναι πολύ οικείες οι διαδικασίες τους. Τα κριτήρια που προέχουν δεν είναι αυτά που απασχολούν το Υπουργείο Δικαιοσύνης. Το γεγονός ότι αυτό το σύστημα είναι στα πρόθυρα της θέσης σε παραγωγική λειτουργία και δεν είναι απολύτως κατανοητό το πώς δουλεύει, είναι ένα πολύ μεγάλο καμπανάκι και οι προθεσμίες περί αποδοχής έρχονται ακριβώς στα θέματα που έθεσα νωρίτερα. Αυτό το πράγμα έχει κοστίσει, έχει φτιαχτεί, ο ανάδοχος πιέζει να γίνει παραλαβή, η Κοινωνία της Πληροφορίας θέλει να έχει απορρόφηση. Υπάρχει ένα συγκεκριμένο πλαίσιο υλοποίησης των έργων στην Ελλάδα που δεν λαμβάνει υπόψη τις ανησυχίες και τα δικαιοδοτικά θέματα που ετέθησαν νωρίτερα από πολλούς εξ ημών. Επίσης με ανησυχεί λιγάκι ότι κατά τον κύριο Βάγια διάφορα πράγματα που υπόσχεται ο ανάδοχος, δεν ήταν καν στην προκήρυξη αν καταλαβαίνω καλά, δηλαδή υπάρχουν πράγματα που δεν ζητήθηκαν ρητώς και ο ανάδοχος έσπευσε να τα παράσχει. Το τελευταίο πράγμα που θα πω είναι ότι για τη δική μου την εμπειρία και εδώ θα ήθελα να ζητήσω και τη συνδρομή του κυρίου Ανδρουτσόπουλου στο συγκεκριμένο θέμα. Οι δέκα μήνες διάρκεια για να κατασκευαστεί ένα τέτοιο σύστημα είναι ρεαλιστικά μικρός χρόνος. Εάν η Ευρωπαϊκή κατεύθυνση πλησιάζει περισσότερο με την κατεύθυνση των ΗΠΑ όσον αφορά τους ελέγχους στην ΤΝ, η δική μου άποψη είναι ότι η Ελλάδα θα έπρεπε να χαράξει το δικό της δρόμο διότι η αμερικανική προσέγγιση δεν εξασφαλίζει δικαιώματα.

**Κ. Γκιώκα:** Θα ήθελα να απευθύνω κάποιες ερωτήσεις σχετικά με το πρόγραμμα του ψηφιακού βοηθού προς τον κύριο Βάγια. Κύριε Βάγια, αν έχω κατανοήσει σωστά, ο ψηφιακός βοηθός θα προβαίνει αρχικά σε κατηγοριοποίηση των υποθέσεων και, στη συνέχεια, θα έχει τη δυνατότητα να συντάσσει το πραγματικό της υπόθεσης και

ενδεχομένως να συμβάλλει ακόμη και στη διαμόρφωση της δικανικής κρίσης. Θα ήθελα να μας διευκρινίσετε αν η λειτουργία αυτή θα αφορά το σύνολο των υποθέσεων του Ελεγκτικού Συνεδρίου ή μόνο συγκεκριμένες ομάδες υποθέσεων που έχουν ήδη ομαδοποιηθεί λόγω κοινού ή όμοιου νομικού ζητήματος. Με άλλα λόγια, θα μπορεί ο ψηφιακός βοηθός να επεξεργάζεται όλες τις υποθέσεις ή θα επικεντρώνεται σε εκείνες που, παρότι εντάσσονται σε μια ευρύτερη κατηγορία, απαιτούν εξατομικευμένη αντιμετώπιση λόγω της ομοιότητας του νομικού τους ζητήματος;

**Πρόεδρος:** Κύριε Βάγια, προβλέπεται ο ψηφιακός βοηθός να συντάσσει και το διατακτικό;

**Ι. Βάγιας:** Δεν μπορεί να ανασύρει κάτι από τη βάση για να μας προτείνει διατακτικό.

**Πρόεδρος:** Επομένως, δεν προβλέπεται πρόταση ή σύνταξη διατακτικού της απόφασης

**Ι. Βάγιας:** Μπορεί να αναγράφεται μέσα στα σχέδια, αλλά δεν θα μπορεί να το κάνει.

**Η. Λυμπερόπουλος:** Σαν σύνοψη και των όσων ακούστηκαν, αλλά και των δικών μου απόψεων, θα ήθελα να πω το εξής. Το σύστημα της μετάφρασης θεωρώ ότι είναι απόλυτα ώριμο να μπει στα δικαστήρια και θεωρώ ότι τα αποτελέσματα θα είναι πιο αξιόπιστα ακόμα και από την ανθρώπινη μετάφραση. Επίσης για το σύστημα διερμηνείας. Όλοι έχουμε δει διερμηνείες, είτε στη ροή του λόγου, όπου τα μισά χάνονται, αν ξέρουμε την γλώσσα του ανθρώπου που μιλάει και ακούμε το διερμηνέα, καταλαβαίνουμε ότι η διερμηνεία λέει τα μισά. Εν πάση περιπτώσει, είτε η διερμηνεία γίνεται καθώς υπάρχει ροή του λόγου είτε όταν διακόπτει ο ομιλητής, καταλαβαίνουμε ότι χάνουμε πολλά πράγματα από ανθρώπινες διερμηνείες. Τώρα για το σύστημα του Ελεγκτικού Συνεδρίου θεωρώ ότι είναι το ελάχιστο που μπορεί να γίνει για τα δικαστήρια. Όλα αυτά που ανέφερε ο κύριος Βάγιας είναι απολύτως τεχνολογικά εφικτά και μπορούν να υλοποιηθούν και σε λιγότερο από 10 μήνες. Είναι μοντέλα τα οποία παρέχουν αυτές τις δυνατότητες οπότε να φτιάξει κανείς μια εφαρμογή που με την κατάλληλη σύνδεση αυτών των μοντέλων και επεξεργασία των δεδομένων να πάρει αυτά τα αποτελέσματα είναι απολύτως εφικτό. Και χάρηκα που άκουσα και την κυρία Νικολοπούλου για την AI Act ότι είναι πιθανό να τροποποιηθεί και να αποσυρθεί ένα σύστημα και είναι καλό αυτό γιατί υπάρχει κίνδυνος δημιουργίας δύο ταχυτήτων. Και δικηγόροι και δικαστές αυτή τη στιγμή χρησιμοποιούν συστήματα TN. Είτε έχουν μια συνδρομή στο chat.gpt είτε σε άλλες εφαρμογές εμπορικές που κυκλοφορούν έξω και παίρνουν τέτοιες δυνατότητες, τις οποίες αυτή τη στιγμή εξετάζουμε εμείς να τις βάλουμε μέσα στα δικαστήρια. Οπότε είναι καλό να εναρμονιστεί και το Ελληνικό Δημόσιο και η Ελληνική Δικαιοσύνη με τις εξελίξεις της τεχνολογίας, ούτως ώστε να συμβαδίζουμε με την τεχνολογική πρόοδο για να μην υπάρχουν αυτές οι δύο ταχύτητες. Δηλαδή, από τη μια μεριά λέμε να βάλουμε τη μετάφραση στα δικαστήρια και μετά θα πηγαίνει ο μεταφραστής να χρησιμοποιεί ένα chat.gpt για να του κάνει τη μετάφραση και να πληρώνεται μετά ως άνθρωπος που έκανε τη μετάφραση. Είναι καλό να μπορέσουμε να



προσαρμόσουμε αυτά τα τεχνολογικά εργαλεία, ούτως ώστε να ακολουθούμε τις εξελίξεις. Και να πω και το εξής ότι υπάρχει μια φοβία γενικότερη για το τι νομίζουμε ότι είναι αυτή τη στιγμή η ΤΝ. Ίσως έχει καλλιεργηθεί και για λόγους μάρκετινγκ από τις εταιρείες που παράγουν αυτά τα προϊόντα. Η ΤΝ δεν είναι μια οντότητα που θα ρυθμίζει τα πάντα την ανθρώπινη κοινωνία σε όλες τις πτυχές της και θα καθορίζει, τέλος πάντων, το μέλλον μας στην εξέλιξη. Είναι ένα εργαλείο το οποίο έχει τη λογική της υποβοήθησης των ανθρώπων σε χρονοβόρα και τετριμμένα tasks, εργασίες. Αντί να καθόμαστε να ψάχνουμε στο Google και να πρέπει να σταχυολογήσουμε. Σε αυτό ήθελα να καταλήξω ότι είναι πλέον ώριμα αυτά τα εργαλεία να μπουν και στην ελληνική δικαιοσύνη.

**Ν. Νικολάκης:** Επειδή ακούστηκε από αρκετούς για τη μετάφραση, να επισημάνουμε το κανονιστικό πλαίσιο. Δεν έχω υπόψη μου διάταξη που να λέει ότι κάθε σύστημα τεχνητής νοημοσύνης που έχει επιπτώσεις στα ανθρώπινα δικαιώματα θεωρείται a priori υψηλού κινδύνου είναι συστήματα υψηλού κινδύνου. Μάλλον ανάποδα λειτουργεί. Επειδή τα συστήματα τεχνητής νοημοσύνης θεωρούνται προϊόντα και ως τέτοια εμπίπτουν στο πεδίο εφαρμογής της AI Act έχει κάνει ο νομοθέτης μια κατάταξή τους. Είναι οι απαγορευμένες χρήσεις, τα συστήματα υψηλού κινδύνου τα οποία by default δηλαδή είναι επικίνδυνα για τα ανθρώπινα δικαιώματα, και όλα τα υπόλοιπα που τελούν υπό κάποιες άλλες απαιτήσεις για τη θέση τους σε ισχύ. Τα υψηλού κινδύνου προσδιορίζονται στο άρθρο 6 και στο Παράρτημα III. Άρα, λοιπόν, ό,τι δεν ορίζεται εκεί ως υψηλού κινδύνου δεν έχει πρόβλημα και δεν μπορεί να καταταχθεί ως υψηλού κινδύνου ένα σύστημα μετάφρασης, παρά μόνο εάν συνδεθεί με συγκεκριμένο τρόπο με την απονομή δικαιοσύνης. Δηλαδή, αν υπαχθεί στο Παράρτημα III, στην περίπτωση 8, αν θυμάμαι καλά. Αυτό σημαίνει πρακτικά, για να είμαι όσο πιο σύντομος μπορώ, ότι ένα σύστημα μετάφρασης στο χώρο της δικαιοσύνης θα θεωρείται υψηλού κινδύνου όχι επειδή είναι στον χώρο της Δικαιοσύνης, αλλά γιατί συμβάλλει στη διαμόρφωση του πραγματικού και στην υποστήριξη της νομικής κρίσης του δικαστή. Εάν δεν κάνει κάτι τέτοιο, δεν μπορεί να είναι υψηλού κινδύνου. Πρόκειται για μια απλή μετάφραση μιας δικαστικής απόφασης, δηλαδή η δικανική κρίση έχει τελειωθεί, έχει ολοκληρωθεί και τι μένει, να τη δώσουμε στον αποδέκτη της, στον κατηγορούμενο. Έχουμε ήδη και τις εγγυήσεις της Οδηγίας του 2010 για την μετάφραση, δεν μπορώ να καταλάβω γιατί ένα τέτοιο σύστημα θεωρείται υψηλού κινδύνου στη δικαιοσύνη. Ως προς το Ελεγκτικό Συνέδριο, σε πρώτο χρόνο δεν θα κοιτάξω εγώ, ως δικαστής, τον φάκελο, θα τον δω όμως για να διασταυρώσω την ακρίβεια της επεξεργασίας που έχει κάνει εδώ το σύστημα. Από εκεί και πέρα όμως εγώ μετά από όλα όσα έχω ακούσει, συμφωνώ με τον κύριο Βασσάλο, γιατί και αυτό που παρουσιάσαμε στην αρχή για το σύστημα, ότι δηλαδή τα δεδομένα θα τα επεξεργάζονται τοπικά κ.λπ., είναι πληροφορίες που έχουμε λάβει από τους ίδιους τους συναδέλφους του Ελεγκτικού Συνεδρίου. Δηλαδή, αυτά ήταν αποτυπωμένα στο ερώτημα. Εάν για όλα υπάρχουν αστερίσκοι και δεν είμαστε σίγουροι για ποιο πράγμα μιλάμε δεν μπορώ να έχω γνώμη.

**Ι. Βάγιας:** Δεν νομίζω ότι υπάρχουν αστερίσκοι και αυτά μας τα αναφέρουν όντως ως δεδομένα. Το ερώτημα έλεγε ότι είναι υποδομή δημόσιου φορέα. Εκεί υπάρχει μια ασάφεια όντως, εννοώντας το cloud που χρησιμοποιεί η Γενική Γραμματεία Πληροφοριακών Συστημάτων στο Microsoft Azure. Πάντως είναι εντός Ευρωπαϊκής Ένωσης, το ίδιο πράγμα είναι. Δεν είναι στην υποδομή μέσα στον ίδιο το φορέα, αλλά υπάγεται σε όλες τις διασφαλίσεις που επιβάλλει η Ευρωπαϊκή Νομοθεσία, η Ενωσιακή Νομοθεσία για τη λειτουργία στο cloud. Υποθέτω ότι αυτές είναι οι μείζονες δυνατές εγγυήσεις. Τον χώρο, μας τον διαθέτει η Γενική Γραμματεία Πληροφοριακών Συστημάτων που χρησιμοποιεί για όλους τους δημόσιους φορείς. Έτσι όπως το έχω διαβάσει, δεν νομίζω ότι υπάρχει ζήτημα απαγορευμένης χρήσης.

**Ε. Μίχος:** Εγώ νομίζω ότι οι εφαρμογές μετάφρασης και πρόχειρων πρακτικών είναι λελογισμένα βήματα της Ελληνικής Δικαιοσύνης προς την ΤΝ με τις κατάλληλες νομοθετικές προβλέψεις. Υπάρχουν κάποια ζητήματα σχετικά με την εφαρμογή του Ελεγκτικού Συνεδρίου, η οποία είναι νομίζω αξιέπαινη και καινοτομική πρωτοβουλία. Είναι ευχάριστο το ότι υπάρχει αυτό. Έτσι όπως το ακούω, δεν νομίζω ότι το γεγονός ότι κάτι τίθεται υπό την τελική κρίση του δικαστή αναιρεί τον χαρακτηρισμό του υψηλού κινδύνου. Αυτή τη στιγμή στο σημείο που είμαστε, και όχι βέβαια μόνο στην Ελλάδα, σε όλη την Ευρώπη, θεωρώ ότι θέλει πολύ μεγάλη προσοχή μια τέτοια εφαρμογή. Θα μπορούσαν να μας βοηθήσουν, δεν ξέρω αν θα εκδοθούν και τότε, οι Οδηγίες για τις εφαρμογές υψηλού κινδύνου σε ενωσιακό επίπεδο. Η προσέγγισή μου είναι ότι θα πρέπει να είμαστε πιο προσεκτικοί σε αυτή την περίπτωση, αντίθετα με τη μετάφραση.

**Β. Βασσάλος:** Κύριε Μίχο, μια που το θέσατε, κατά τη γνώμη σας, τι συνεπάγεται ο χαρακτηρισμός ως υψηλού κινδύνου;

**Ε. Μίχος:** Κοιτάξτε, θεωρώ ότι κάθε εφαρμογή που σχετίζεται με την απονομή της δικαιοσύνης ως υψηλού κινδύνου έρχεται με εξαιρέσεις. Εάν δεν εμπίπτει κάτι στις εξαιρέσεις είναι υψηλού κινδύνου. Εγώ δεν βλέπω πώς είναι στις εξαιρέσεις αυτή τη στιγμή έτσι όπως το ακούω και χωρίς να έχω πλήρη εικόνα και χωρίς να έχει γίνει. Εντάξει, αυτό είναι κατανοητό. Ας υποθέσουμε λοιπόν ότι γίνεται δεκτό γενικώς και δεν υπάρχουν τέτοιες απαιτήσεις. Δεν θεωρώ ότι είναι απαγορευμένη προφανώς. Αλλά είναι υψηλού κινδύνου, επομένως πρέπει να ακολουθήσει τις προβλέψεις για τις εφαρμογές υψηλού κινδύνου. Σε γενικές γραμμές είμαι υπέρ της πλήρους ενσωματώσεως ΤΝ στη Δικαιοσύνη, αλλά υπό συγκεκριμένες προϋποθέσεις. Και σε αυτό το σημείο θα ήθελα να πω ότι δεν θα πρέπει να υπάρχει φόβος για τον χαρακτηρισμό ως υψηλού κινδύνου. Ίσα-ίσα, νομίζω ότι θα πρέπει να το δούμε θετικά, όπως είπα στην πρώτη μου σύντομη παρέμβαση, θα πρέπει να δούμε ως θετικό την προετοιμασία και τον σχεδιασμό των πολιτικών διακυβέρνησης ενσωματώσεως των εφαρμογών ΤΝ στον κόσμο της Δικαιοσύνης. Θα είναι θετικό, δηλαδή, το αρμόδιο Υπουργείο Δικαιοσύνης και τα αρμόδια δικαστήρια να προετοιμαστούν για την εισαγωγή. Όχι να την ακυρώσουν, όχι να ακυρώσουν την εισαγωγή και τη χρήση, αλλά να προετοιμαστούν καταλλήλως. Είναι απαραίτητο. Και δεν νομίζω ότι θα πρέπει να έχει και αρνητική σημασία και σημειολογία. Να κάνω

επίσης και την παρατήρηση ότι ο Κανονισμός είναι ήδη σε ισχύ. Απλά υπάρχουν κάποιες προθεσμίες εφαρμοστικές για τα υψηλού κινδύνου συστήματα για τις απαγορευμένες πρακτικές. Επομένως, η δική μου γενική κατεύθυνση είναι ότι χρειάζεται ένας γενικός σχεδιασμός και μια προετοιμασία για την υποδοχή αυτών των συστημάτων. Μετά από αυτά που ακούσαμε από τον κύριο Βάγια για το Ελεγκτικό Συνέδριο, νομίζω ότι είναι ο ορισμός του υψηλού κινδύνου του Παραρτήματος III, παράγραφος 8. Είναι ο ορισμός της αναφοράς, της συνδρομής στην έρευνα, στη νομολογία και στα πραγματικά περιστατικά. Και θα ήθελα, αν υπάρχει χρόνος ή αν θέλετε, αν μπορεί ο κύριος Ανδρουτσόπουλος ή ο κύριος Βασσάλος, αν είναι ακόμα μαζί μας, να μας πουν για το επίπεδο ακρίβειας των συστημάτων, τα οποία θα χρησιμοποιηθούν είτε στο Ελεγκτικό συνέδριο είτε σε κάποια άλλα δικαστήρια, εν ευθέτω χρόνω.

**Ι. Ανδρουτσόπουλος:** Να απαντήσω πρώτα στα προηγούμενα ερωτήματα. Η αποηχογράφηση, δηλ. η μετατροπή από ομιλία σε κείμενο, είναι πλέον σύστημα ΤΝ, όπως και τα συστήματα μηχανικής μετάφρασης. Και τα δύο χρησιμοποιούν πλέον νευρωνικά δίκτυα, μια μορφή ΤΝ. Το πόσο καλά δουλεύουν, όπως σας είπα και πριν, δεν μπορεί να το πει κανείς γενικά. Γενικά, πάντως, η μετατροπή από ομιλία σε κείμενο είναι πιο πολύ ευαίσθητη στις συνθήκες. Το πόσο θόρυβο έχουμε, το πόσοι μιλάνε ταυτόχρονα κ.λπ. Η μετάφραση από κείμενο σε κείμενο είναι πιο σταθερή, αλλά και πάλι δεν μπορεί να πει κανείς συγκεκριμένα νούμερα χωρίς μετρήσεις στο συγκεκριμένο πεδίο. Τώρα, ως προς τα ερωτήματα για τα οποία ξεκίνησε αυτή η συζήτηση και στα οποία καλούμαστε να απαντήσουμε, να πω εκ των προτέρων το προφανές, είναι κυρίως νομικά ερωτήματα, επομένως νιώθω αναρμόδιος να απαντήσω. Μπορώ μόνο να σας πω τη γνώμη μου, και κυρίως τι με φοβίζει εμένα περισσότερο. Η μετάφραση από κείμενο σε κείμενο δεν με φοβίζει τόσο πολύ. Πιστεύω ότι θα γίνονται λάθη. Αν όμως υπάρχουν και κάποιοι μηχανισμοί ενστάσεων ίσως, δεν το φοβάμαι πάρα πολύ. Το δεύτερο στάδιο είναι η ανάκτηση σχετικών δικαστικών αποφάσεων, αν καταλαβαίνω καλά, αν έχω καταλάβει καλά, συγχωρήστε, με δεν είμαι και νομικός. Αυτό είναι στην ουσία ανάκτηση πληροφοριών, να βρούμε σχετικά έγγραφα του παρελθόντος. Αυτό συμβαίνει ήδη εδώ και πάρα πολλά χρόνια με λέξεις-κλειδιά. Απλά πλέον γίνεται και αυτό, πλέον όχι μόνο με λέξεις-κλειδιά, αλλά και με νευρωνικά δίκτυα που προσπαθούν να καταλάβουν το νόημα των όσων γράφει ο χρήστης και να το ταιριάζουν με έγγραφα που μπορεί να χρησιμοποιούν και πολύ διαφορετικές λέξεις και πολύ διαφορετικές εκφράσεις. Σίγουρα θα γίνονται και λάθη αλλά και οι άνθρωποι δεν ψάχνουν τέλεια. Δεν με φοβίζει και αυτό τόσο πολύ, γιατί τουλάχιστον με αυτή τη λειτουργία νομίζω και οι νομικοί είστε αρκετά εξοικειωμένοι και γνωρίζετε ότι πολλές φορές δεν τα βρίσκουμε όλα, πολλές φορές μας έρχονται και λάθη πίσω. Άρα και πάλι αυτό δεν με φοβίζει πάρα πολύ. Αυτό που με φοβίζει πάρα πολύ είναι το τρίτο κομμάτι του βοηθού, όπου θα έχει συνεισφορά στη σύνταξη του κειμένου. Και φυσικά και το chat.gpt μπορεί να σου φτιάξει ένα προσχέδιο κειμένου, αλλά εδώ μιλάμε για κάτι τώρα που, όπως σας είπα και πριν, μπορεί πολύ εύκολα να εθιστεί ο δικαστής στο να το υιοθετεί πολύ γρήγορα, ειδικά αν έχει πολύ μεγάλο φόρτο εργασίας, τα όσα θα

του προτείνει το παραγόμενο κείμενο, αν το λέμε σχέδιο, που θα το προτείνει το τρίτο στάδιο του βοηθού. Αυτό εμένα με φοβίζει πάρα πολύ, γιατί μπορούν να σου δημιουργήσουν κείμενο πολύ πειστικό που να μοιάζει γραμμένο από επαγγελματία και να λέει μέσα ένα σωρό ανακρίβειες, τα λεγόμενα hallucinations. Εγώ προσωπικά θα φοβόμουν πάρα πολύ αν με δίκαιε ένας δικαστής που θα χρησιμοποιούσε ένα τέτοιο εργαλείο.

**Η. Λυμπερόπουλος:** Αν το παραγόμενο έγγραφο βασίζεται σε ένα υπόδειγμα, το οποίο έχει επιλέξει ο δικαστής ως κατάλληλο για αναπαραγωγή κάποιου άλλου, τότε θεωρώ ότι δεν θα έχει hallucinations.

**Ι. Ανδρουτσόπουλος:** Εγώ προσωπικά θα φοβόμουν πάρα πολύ αν ήξερα ότι ο δικαστής μου θα χρησιμοποιεί αυτό το τρίτο στάδιο του συστήματος. Τώρα, ως προς τον χρόνο ανάπτυξης, γιατί αυτό έχει τεθεί ως ερώτημα, υποθέτω και γνωρίζω μάλλον ότι οι πιο πολλές εταιρείες χρησιμοποιούν έτοιμα υποσυστήματα και κομμάτια που τα συναρμολογούν και τα εκπαιδεύουν λίγο περαιτέρω. Οπότε, θεωρώ ότι είναι εφικτό εντός και λίγων μηνών να φτιαχτεί ένα τέτοιο σύστημα. Αλλά το ερώτημα είναι φυσικά πόσο καλά δουλεύει στην πράξη ένα τέτοιο σύστημα.

**Ι. Βάγιας:** Επειδή μπήκαμε στα θέματα των ορισμών του υψηλού ή μη υψηλού κινδύνου, εγώ ως μέλος της Επιτροπής θεωρώ ότι το τρίτο κομμάτι όντως είναι σύστημα υψηλού κινδύνου. Απλώς μεταφέρω και τον αντίλογο που έχει ακουστεί, κυρίως από τον ανάδοχο, ότι εμπίπτει στην εξαίρεση το σύστημα αυτό του άρθρου 6 παρ. 3 περ. δ, γιατί κάνει καθαρά, κατά την εκτίμηση του ανάδοχου, προπαρασκευαστικές εργασίες. Αυτό είναι καταρχάς σωστό, προπαρασκευάζει, άρα το ζήτημα είναι πώς ερμηνεύουμε στον Κανονισμό την έννοια της προπαρασκευαστικής εργασίας. Κατά την άποψη του κου Μίχου, το ότι η τελική κρίση ανήκει στον δικαστή, δεν αρκεί για να θεωρηθεί ότι πρόκειται προπαρασκευαστική εργασία. Το ίδιο εκτιμώ κι εγώ, γιατί όταν σου δίνει ένα κείμενο που μπορεί να μεταφερθεί αυτούσιο μέσα στη δικαστική απόφαση, θεωρώ ότι έχουμε υπερβεί το όριο της προπαρασκευής και άρα βρισκόμαστε σε ένα σύστημα υψηλού κινδύνου. Πρακτικά βεβαίως, αν θεωρήσουμε ότι εφαρμόζουμε τον Κανονισμό και πάμε σε ένα σύστημα υψηλού κινδύνου, έχουμε πολύ μεγάλα προβλήματα στο πώς θα συμμορφωθούμε με τον Κανονισμό, υπό την έννοια ότι δεν υπάρχουν ούτε κατευθυντήρες οδηγίες που έχει υποσχεθεί η Ευρωπαϊκή Επιτροπή, ούτε τα έτοιμα προσχέδια εγγράφων για τον έλεγχο της συμμόρφωσης. Όλα αυτά τα πράγματα δεν υπάρχουν αυτή τη στιγμή και θα είμαστε τελείως στον αέρα; Όχι, διότι υπάρχει το πλαίσιο υποχρεώσεων στον Κανονισμό. Από τη στιγμή όμως που ο Κανονισμός δεν έχει πλήρη εφαρμογή ως προς αυτά, τα οποία συζητάμε, για τα συστήματα υψηλού κινδύνου, δεν είναι πλήρως διευκρινισμένα, πώς θα απαιτήσουμε ένα έργο, το οποίο παραδίδεται πριν από την πλήρη έναρξη εφαρμογής του Κανονισμού, να συμμορφώνεται με αυτά;

**Π. Λυμπερόπουλος:** Πολύ σύντομα. Πρώτον, επειδή δεν θέλω να υπάρχουν παρεξηγήσεις, η προσωπική μου θέση είναι ότι ναι βέβαια, όλες αυτές οι εφαρμογές που συζητούμε πρέπει να εξακολουθούμε να τις συζητούμε. Το ότι δημιουργούνται

αστερίσκοι και επιφυλάξεις δεν σημαίνει ότι είναι αρνήσεις. Λοιπόν, και επειδή ακριβώς το στάδιο είναι πολύ πρώιμο, και ιδίως από τη στιγμή που τίθεται και ζήτημα υπαναχώρησης στις λειτουργίες της AI Act, βαδίζουμε μέσα σε βαθιά ομίχλη. Άρα, νομίζω ότι η Επιτροπή, όχι μόνο εξ ιδιότητας, αλλά και εξ ιδιοσυγκρασίας, θα πρέπει να λέει ναι σε αυτά, αλλά υπό προϋποθέσεις. Δεύτερον: Για μένα ένα βασικό κριτήριο για το αν θα χαρακτηρίσω κάτι ως υψηλού κινδύνου είναι αν ακουμπάει στην ΕΣΔΑ. Και όταν μιλάμε για ποιοτική δίκη και μιλάμε για δικαιώματα κατηγορούμενου ή εν γένει διαδίκου ή για κράτος δικαίου, ελεγχόμαστε για την ποιότητα της ποινικής μας δικαιοσύνης από διεθνείς εκθέσεις για το κράτος δικαίου. Αν λοιπόν έχουμε ένα ζήτημα, επαναλαμβάνω μέσα σε ένα ρευστό πλαίσιο, ένα ζήτημα εφαρμογής μεθόδων, οι οποίες θα προκαλέσουν ερωτηματικά, δημιουργούμε θέμα ευρύτερο από αυτό το οποίο ενδεχομένως μπορούμε να συζητήσουμε σε αυτή την επιτροπή. Συνεπώς, ο ορισμός του υψηλού κινδύνου, αν αναθεωρηθεί μέσα στην AI Act ή σε οποιοδήποτε άλλο νομικό έγγραφο, θα ήθελα να το ξαναδώ με ποιους όρους αναθεωρείται. Τρίτον, η μετάφραση. Σαφώς και νομίζω ότι στις συναντήσεις που είχαμε με τους ξένους συναδέλφους, φάνηκε ότι χρησιμοποιούν πραγματικά εργαλεία, τα οποία έχουν απόδοση, αλλά δεν είδα κάπου και μία απόλυτη αποδοχή ότι το δίνω στα κινέζικα και τελειώσα. Αν θυμάμαι καλά, ο Σουηδός μας είπε, ότι σε κάθε περίπτωση θα θεωρούμε ότι το σουηδικό κείμενο, το κείμενο στη γλώσσα του δικαστηρίου, ότι θα υπερισχύει. Όλα αυτά είναι αντικείμενα ρυθμίσεων, ενδεχομένως νομοθετικών παρεμβάσεων και εξασφαλίσεων, όλων αυτών των παραμέτρων που οφείλουμε να εντοπίσουμε, τουλάχιστον στην παρούσα φάση. Τρίτον, για τον βοηθό του Ελεγκτικού Συνεδρίου. Δεν μπορώ να ξέρω πόσο συχνά τίθενται τα ζητήματα στα δικόγραφα, τα οποία αποτελούν το αντικείμενο του Ελεγκτικού Συνεδρίου. Μπορώ όμως να σας διαβεβαιώσω ότι μία από τις εξαιρετικά δύσκολες δουλειές που μπορεί να καλείται να κάνει ένας δικαστής σε κάθε επίπεδο δικαιοδοσίας, σας διαβεβαιώ ακόμα και στον Άρειο Πάγο, είναι να προσπαθήσει να χαρακτηρίσει ποια είναι τα αιτήματα, τα οποία έχει μπροστά του. Άρα, εφόσον το Ελεγκτικό Συνέδριο αισθάνεται σιγουριά για τον εαυτόν του σε αυτό το θέμα, εγώ δεν θα έχω αντίρρηση, αλλά θα κρατήσω πάντως σοβαρή επιφύλαξη τουλάχιστον για τα πολιτικά και ποινικά δικαστήρια. Η πολυπλοκότητα των δικογράφων, δεν έχουμε πια να κάνουμε με διαταγές πληρωμής που πλέον είναι στους δικηγόρους και εκεί πέρα έχεις ένα checklist με 4-5 προϋποθέσεις, αν πληρούνται όλα. Δεν μιλάμε για κάτι τέτοιο, μιλάμε για πολύ πολύπλοκα πράγματα. Θα κρατήσω λοιπόν την επιφύλαξη για τα πολιτικά και ποινικά δικαστήρια, ότι ναι μεν, αλλά θα πρέπει να δούμε τον νομικό χαρακτηρισμό πώς θα μπορούσε να λειτουργήσει αποτελεσματικά στον χώρο. Όσον αφορά το θέμα της συλλογής των κατάλληλων δικαστικών αποφάσεων, αυτό είναι προβλεπτική δικαιοσύνη. Στην πραγματικότητα γίνεται και σήμερα. Εξαρτάται με τι παραμέτρους θα το βάλεις. Δηλαδή, εγώ ξέρω ότι όταν θέτω την ερώτηση στο Gemini, τι ξέρεις για αυτόν το δικαστή, το προκαθορισμένο πλαίσιο είναι ότι θα απαντήσει θετικά. Δεν θα απαντήσει τοξικά. Για να το πάμε από το απλουστευμένο στο πιο σύνθετο, θα σας πω ότι πρέπει να είμαστε απόλυτα σίγουροι ότι τέτοιου είδους παράμετροι μέσα στον αλγόριθμο θα πρέπει να λείπουν. Και εδώ η συνεργασία με τους ειδικούς επιστήμονες νομίζω ότι είναι απολύτως κορυφαία και

η σχέση εμπιστοσύνης επίσης είναι ακόμα περισσότερο. Τέλος, για τη σύνταξη κειμένου. Ναι, εγώ θεωρώ ότι είναι υψηλού κινδύνου.

**Πρόεδρος:** Θα μου επιτρέψετε να κάνω μια γενική τοποθέτηση και να σχηματοποιήσουμε τα ερωτήματα. Καταρχάς να διευκρινίσουμε ότι αν ένα σύστημα χαρακτηρίζεται υψηλού κινδύνου δεν σημαίνει ότι είναι και απαγορευμένο. Έχουμε αυστηρές απαιτήσεις ως προς το να υπάρχουν συστήματα μετριασμού του κινδύνου, υψηλή ποιότητα συνόλων δεδομένων, καταγραφή των δραστηριοτήτων, λεπτομερή τεκμηρίωση, σαφή πληροφόρηση για τους χρήστες, ανθρώπινη εποπτεία, υψηλό επίπεδο αξιοπιστίας, ακρίβειας και κυβερνοασφάλειας. Επίσης να έχουμε υπόψη μας αυτό που σας επισημάναμε στο σημείωμα ότι σε χώρες της Ευρωπαϊκής Ένωσης, υπό το κράτος μη πλήρους εφαρμογής του Κανονισμού, στο οποίο βρισκόμαστε και εμείς τώρα, έχουν αναπτυχθεί εφαρμογές σε τομείς, όπως η αναζήτηση εγγράφων. Υπάρχουν συστήματα που λειτουργούν και το κάνουν αυτό. Ως προς την πρόβλεψη έκβασης δίκης, αυτά είναι λίγα, στη Γερμανία από ότι θυμάμαι, ένα το οποίο δεν είμαι σίγουρος αν ήδη λειτουργεί, πάντως είναι σχεδιασμένη η υποστήριξη για την έκδοση απόφασης. Ήδη σε άλλες Ευρωπαϊκές χώρες χρησιμοποιούνται εφαρμογές, όπως αυτοματοποίηση της διαλογής της ανάθεσης των υποθέσεων και της ροής των εργασιών, ηχογράφηση, αποηχογράφηση και μετάφραση, υπηρεσίες πληροφόρησης και υποστήριξης. Νομίζω ότι είναι σημαντικό να έχουμε στην εικόνα μας το συνολικό ευρωπαϊκό περιβάλλον. Σε αυτό ανήκουμε και με αυτό εναρμονιζόμαστε. Και να προχωρήσω στη σχηματοποίηση των ερωτημάτων. Το πρώτο ερώτημα αφορά την αυτόματη μετάφραση δικαστικών εγγράφων που είναι συνταγμένα στην ελληνική από ελληνικά δικαστήρια και ελληνικές εισαγγελίες με παράδειγμα τα βουλεύματα. Αυτά να μεταφράζονται αυτοματοποιημένα σε άλλες γλώσσες. Φαντάζομαι ότι αυτό αφορά κυρίως περιπτώσεις υποθέσεων αλλοδαπών. Ρωτάει το Υπουργείο Δικαιοσύνης αν αυτό είναι επιτρεπτό και επίσης αν είναι απαραίτητο να υπάρχει μία πιστοποίηση από μεταφραστή πιστοποιημένα. Μία άποψη είναι ότι πρώτον απαιτείται διάταξη νόμου, η οποία να το προβλέπει και να θεσπίζει διαδικασία αμφισβητήσεων. Δεύτερον ότι είναι αποδεκτό επί της αρχής ακόμα και υπό την εκδοχή της εναρμόνισης με τον Κανονισμό της Ευρωπαϊκής Ένωσης, παρότι δεν ισχύει πλήρως. Περαιτέρω, στο ζήτημα της πιστοποίησης από μεταφραστή θα μπορούσε να υποστηριχθεί και η άποψη ότι αυτό θεωρείται επιβεβλημένο για λόγους προστασίας των δικαιωμάτων, για κάποιους άλλους, ότι αυτό είναι ευκαίριο ή συνιστάται, για να διασφαλιστεί η ποιότητα και η πιστότητα της μετάφρασης, χωρίς να θεωρείται νομικά δεσμευτική. Η άλλη άποψη θα ήταν ότι αυτό είναι υψηλού κινδύνου ή απαγορευμένο. Ο χαρακτηρισμός ως υψηλού κινδύνου θα συνεπαγόταν ότι πρέπει να υπάρξει μια εναρμόνιση με τις υποχρεώσεις που προβλέπει ο Κανονισμός, παρότι ο Κανονισμός δεν ισχύει και παρότι δεν έχουν εκδοθεί μέχρι σήμερα συγκεκριμένες οδηγίες για την εφαρμογή του Κανονισμού στα ζητήματα αυτά. Συνεπώς, η πρώτη άποψη είναι ότι είναι επιτρεπτή, ότι ως προπαρασκευαστική εργασία δεν θα κατατασσόταν με βάση τον Κανονισμό ως υψηλού κινδύνου, ότι απαιτείται σχετική νομοθετική πρόβλεψή της, και ότι υπάρχει ανάγκη πιστοποίησης είτε ως νομικά επιβεβλημένης είτε ως σκόπιμης. Όπως είναι αναμενόμενο, η

εισαγωγή της αυτοματοποιημένης μετάφρασης θα επιφέρει μείωση του έργου των μεταφραστών. Σχετικά η Ένωση των Δικαστικών Μεταφραστών διαμαρτυρήθηκε και εξέφρασε ενστάσεις για την ποιότητα της αυτοματοποιημένης μετάφρασης και την επιρροή της στα δικαιώματα των διαδίκων. Το δεύτερο ερώτημα αφορά την αποηχογράφηση για τη δημιουργία πρόχειρων πρακτικών. Τέλος, το τρίτο ερώτημα αφορά τις προβλέψεις του ΟΠΣ του Ελεγκτικού Συνεδρίου.

Ακολούθησε ψηφοφορία, με τη συμμετοχή και των παρόντων αναπληρωματικών μελών και παρατηρητών, κατά την οποία διατυπώθηκαν οι εξής απόψεις:

#### **ΠΡΩΤΟ ΕΡΩΤΗΜΑ (μετάφραση δικαστικών εγγράφων):**

Υπέρ της απόψεως ότι πρόκειται για υποστηρικτική λειτουργία, η οποία με βάση τον Κανονισμό ΤΝ δεν θα κατατασσόταν ως υψηλού κινδύνου, τάχθηκαν 19 μέλη (Κ. Κουσουλής, Α. Παπαπαναγιώτου-Λέζα, Χ. Παπανικολάου, Ν. Νικολάκης, Κ. Τσουβαλάς, Κ. Γκιώκα, Χ. Ευαγγελίου, Ι. Ανδρουτσόπουλος, Β. Βασσάλος, Ι. Βάγιας, Ε. Μίχος, Β. Αθανάσογλου, Β. Βρεττού, Α. Κωνσταντίνου, Α. Νικολοπούλου, Μ. Τούλα, Σ. Τεγόπουλος, Κ. Αναγνωστόπουλος, Η. Λυμπερόπουλος). Υπέρ της απόψεως αυτής τάχθηκαν επίσης, μέσω ηλεκτρονικής αλληλογραφίας, τα εξής μέλη που δεν μετείχαν στη συνεδρίαση: Θ. Κυριακίδη, Ν. Κανελλόπουλος.

Σύμφωνα με την άποψη αυτή, απαιτείται να προβλεφθεί με διάταξη νόμου η δυνατότητα εισαγωγής της αυτοματοποιημένης μετάφρασης και να παρέχεται δικονομική προστασία στον διάδικο σε περίπτωση βλάβης οφειλόμενης σε σφάλματα της μετάφρασης.

Περαιτέρω, συνιστάται πιλοτική εφαρμογή του εργαλείου συνοδευόμενη από επιβεβαίωση της πιστότητας της μετάφρασης από πιστοποιημένο μεταφραστή ή από δικαστικό υπάλληλο που έχει επαρκή γνώση της ξένης γλώσσας.

Σε κάθε περίπτωση, κρίσιμο είναι κατά πόσον η εφαρμογή που θα αναπτυχθεί θα έχει υψηλό επίπεδο αξιοπιστίας.

Υπέρ της απόψεως ότι πρόκειται για λειτουργία υψηλού κινδύνου, με βάση την κατάταξη του Κανονισμού ΤΝ, τάχθηκαν 4 μέλη (Π. Λυμπερόπουλος, Γ. Τσόλιας, Β. Γιαννόπουλος, Γ. Καρβέλης). Υπέρ της απόψεως αυτής τάχθηκε επίσης, μέσω ηλεκτρονικής αλληλογραφίας, το μέλος Λ. Μήτρου που δεν μετείχε στη συνεδρίαση.

#### **ΔΕΥΤΕΡΟ ΕΡΩΤΗΜΑ (αυτοματοποιημένα πρόχειρα πρακτικά πολιτικών δικών)**

Ομοφώνως υπέρ της απόψεως ότι πρόκειται για υποστηρικτική λειτουργία.

Υπέρ της απόψεως αυτής τάχθηκαν επίσης, μέσω ηλεκτρονικής αλληλογραφίας, τα εξής μέλη που δεν μετέσχον στη συνεδρίαση: Θ. Κυριακίδη, Λ. Μήτρου, Ν. Κανελλόπουλος.

Και στην περίπτωση αυτή επισημαίνεται ότι κρίσιμο είναι κατά πόσον η εφαρμογή που θα αναπτυχθεί θα έχει υψηλό επίπεδο αξιοπιστίας.

Το μέλος Α. Νίκος που δεν μετέσχε στη συνεδρίαση γνωστοποίησε μέσω ηλεκτρονικής αλληλογραφίας ότι έχει τη γνώμη ότι πρόκειται για δραστηριότητα υψηλού κινδύνου.

### **ΤΡΙΤΟ ΕΡΩΤΗΜΑ (Εφαρμογές ΤΝ ΟΠΣ Ελεγκτικού Συνεδρίου)**

Ως προς τις υπό στοιχεία α (κατηγοριοποίηση εκκρεμών δικαστικών υποθέσεων με σκοπό την καλύτερη διαχείρισή και τη δρομολόγησή τους σε κατάλληλη διαδικασία εκδίκασης) και β (απάντηση νομικών ερωτημάτων στο πλαίσιο ελεύθερου διαλόγου) λειτουργίες του Εικονικού Βοηθού Δικαστή διατυπώθηκε ομοφώνως η γνώμη ότι έχουν υποστηρικτικό χαρακτήρα. Επομένως, δεν εντάσσονται στην κατηγορία υψηλού κινδύνου.

Ως προς τη λειτουργία υπό στοιχείο γ, δηλ. τη σύνταξη προσχεδίου δικαστικής απόφασης, πράξης, γνώμης ή έκθεσης ελέγχου, 16 μέλη της Επιτροπής (Π. Λυμπερόπουλος, Ν. Νικολάκης, Γ. Γιαννόπουλος, Χ. Ευαγγελίου, Ι. Βάγιας, Ι. Ανδρουτσόπουλος, Χ. Παπανικολάου, Β. Βασσάλος, Ε. Μίχος, Σ. Τσουβαλάς, Γ. Τσόλιας, Κ. Αναγνωστόπουλος, Α. Νικολοπούλου, Α. Κωνσταντίνου, Γ. Καρβέλης, Κ. Γκιώκα) διατύπωσαν τη γνώμη ότι πρόκειται για εργασία εντασσόμενη στο δικαιοδοτικό έργο με συνέπεια την κατάταξή της, με βάση τον Κανονισμό ΤΝ, ως υψηλού κινδύνου. Υπέρ της απόψεως αυτής τάχθηκαν επίσης, μέσω ηλεκτρονικής αλληλογραφίας, τα εξής μέλη που δεν μετείχαν στη συνεδρίαση: Λ. Μήτρου, Θ. Κυριακίδη.

Τα λοιπά 7 μέλη (Κ. Κουσούλης, Α. Παπαπαναγιώτου-Λέζα, Β. Αθανάσογλου, Β. Βρεττού, Μ. Τούλα, Σ. Τεγόπουλος και Η. Λυμπερόπουλος) διατύπωσαν τη γνώμη ότι επί της αρχής, εφόσον η τελική διαμόρφωση του σχεδίου της αποφάσεως ή της πράξεως γίνεται από τον δικαστή ή το αρμόδιο ελεγκτικό όργανο, δεν πρόκειται για άσκηση δικαιοδοτικού έργου, αλλά για υποστηρικτική εργασία. Παρά ταύτα, εν όψει του ενδεχομένου να εθιστεί ο δικαστής να υιοθετεί χωρίς έλεγχο το προτεινόμενο σχέδιο, συνιστάται να τηρηθούν οι απαιτήσεις του Κανονισμού για συστήματα ΤΝ υψηλού κινδύνου. Υπέρ της απόψεως αυτής τάχθηκαν επίσης, μέσω ηλεκτρονικής αλληλογραφίας, τα μέλη Ν. Κανελλόπουλος και Α. Νίκος που δεν μετείχαν στη συνεδρίαση.

Η Επιτροπή τονίζει ότι οι ανωτέρω απόψεις εκφέρονται επί της αρχής με βάση τις πληροφορίες που περιέχονταν στα ερωτήματα, η αξιολόγηση όμως συγκεκριμένων εφαρμογών ΤΝ είναι εφικτή μόνο εφόσον αυτές έχουν ολοκληρωθεί.

Για την πιστοποίηση των διαμειφθέντων συντάχθηκε το παρόν Πρακτικό στις 21 Ιουνίου 2026.

Ο Πρόεδρος

Κωνσταντίνος Κουσούλης  
Αντιπρόεδρος του Συμβουλίου της Επικρατείας ε.τ.